

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului **ASTRA Data Mining. Muzeul Digital al Romanului Românesc din Secolul al XIX-lea**, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național (AFCN).

Sugestie de citare a arhivei:
Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Daiana Gârdan, Emanuel Modoc, David Morariu, Teodora Susarenco, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: secolul al XIX-lea*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2019.
http://revistatransilvania.ro/mdrr

This novel was digitized for the project **ASTRA Data Mining. Muzeul Digital al Romanului Românesc din Secolul al XIX-lea**, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration (AFCN).

Citation suggestion:
Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Daiana Gârdan, Emanuel Modoc, David Morariu, Teodora Susarenco, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: The 19th Century*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2019.
http://revistatransilvania.ro/mdrr

MUZEUL ASTRA
COMPLEXUL NAȚIONAL MUZEAL ASTRA

CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU

PROIECT CO-FINANȚAT DE:
Administrația Fondului Cultural Național

ULBS
Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu

A 1573
183346

PETRU VULCAN

DRAGOMIR

Medgeea
Baba Sanda
La Bacalaureat



BIBLIOTECA CENTRALĂ
Bucuresc

CRAIOVA
TIPOGRAFIA DAVID J. BENVENISTI, STRADA JUSTIȚIEI, 20
1893.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

57
N=1196/R.T./15/IV 1895

PETRU VULCAN

DRAGOMIR

Medgeea – Baba Sanda
La Bacalaureat

BIBLIOTECA CENTRALA
Bucuresci



CRAIOVA
TIPOGRAFIA DAVID J. BENVENISTI, STR. JUSTITIEI, 20
1893.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

D-lui Petre Sfetescu

în semn de stimă și iubire.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

DRAGOMIR

I

Sala școalei comunale, era plină de lume, căci în ziua de «*Sîm-Petru*» dascalul satului, Domnul Vintilă Udrea, avea să impartă premii școlarilor, cari s'au silit în cursul anului.

Părinții și rudele, primarul și toți consilierii, veniseră să aziste la această serbătoare măreață, unde aveau să asculte, și cuvîntarea, pe care trebuia să le o țină Domnul Vintilă Udrea.

Chiar flăcăii și fetele alergaseră de la horă, care nu era departe de scoală, sub umbra unui nuc bătrîn și bogat în frunză.

Insuși lăutarul Oniță se așezase pe pragul ușei cu vioara la subțioară, de unde se uita uimit la Domnul Vintilă Udrea, inconjurat de o mulțime de buchete de flori și tot atâtea coroane de frunză verde. . . . . .

Era curios și însuși Tolea, văcarul satului, căci nici el nu lipsia de la ceremonia publică.

Căldura din luna lui Iunie înăbușia lumea din școală.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Domnul Vintilă începu cuvîntarea. Dumnialui vorbi sătenilor în câte-va cuvinte înțelept alcătuite de marile foloase ce câștigă omul, care trece prin școală; făcu o comparație minunată între știință și mult dorita lumină, precum și între neștiință și urîtul întuneric.

Le arătă ca un petagog destoinic, cum silința la învățătură se recompensează cu cununi, cari însemnează admirațiunea, lauda și stima noastră pentru acei ce merită a fi încununați, și îndemnă pe toți locuitorii fără excepție, fie orî cât de sărac ar fi cine-va, să 'și trimită copilul la școală, de unde poate asculta numai pilde frumoase și cum trebue să se poarte în lume.

Notabili satului cu proprietarul în frunte ascultau cu luare aminte și printre ei se auzia din când în când: da, așa e, așa e! Iar Tolea văcarul mai amplifică: așa e, de mă deteau a-i mei la învățătură eșiam și eu mai procopsit, nu rămâneam văcar.

După ce sfârși Domnul Vintilă Udrea cuvîntarea-i, începu să cheme la apel pe cel de întâiu premiant al clasei a IV-a: Dragomir Munteanu! zise el, pe când în sală domnia cea mai mare tăcere.

«Copilul reposatului primar,» ziseră mai mulți din bănci, pironindu-l cu privirile.

«Băiatul ăsta sa silit mai bine ca toți,» zise Domnul Vintilă, depunênd pe fruntea elevului pe care-l numise Dragomir Munteanu, cea mai aleasă cunună, și dându-i cărțile ce i se cuveniau.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

—«Mama e aci Dragomire?» 'l întrebă Domnul Vintilă.

—«Nu e aici,» respunse Dragomir sfios.

—«Dar de ce n'a venit și Dumniaei? urmă Vintilă.

—«Fiind-că e bolnavă rĕu,» respunse copilul podidindu-l plânsul.

«Taci, nu plânge, nu,» 'i zise Domnul Vintilă, netezêndu-i pĕrul mătăsos.

«O să-i treacă mamiței—vezi să fii tot așa de cuminte precum ai fost până acum.

Copilul reposatului primar Munteanu, trecu printre mulțimea curioasă, care privia țintă la el, în cât nu scăpă nici de curiositatea lui Oniță lăutarul nici de a lui Tolea văcarul. După împărțirea premiilor ceremonia se sfârși.

Dragomir se duse acasă purtându-și cununa pe cap și cărțile la subțioară, ca și alți copii, cari formau un cortegiu în urma lui.

Hora se încherbă la loc. Flăcăi și fete multe rîdeau și se înveseliau, unii prinși în horă, alți mai în razna, schimbând pe bete o sărutare înflăcărată; după aceia iar se prindeau în horă fie care lângă mândra lui: flăcăii în cămăși cusute cu flori și la pălării cu panglici tricolore, fetele în costume naționale și mai minunate.

Uncheșii și leliței de o parte steteau la sfat și taina lor se resuma într'o singură vorbă: «tinerețe, tinerețe, eh. . . . . am fost și noi odată ca ei.»

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Din când în când se vedea eșind din școală câte vre un copil, purtând cu o mândrie naivă cununa pe cap.

Copilul reposatului primar, fusese în ziua acea subiectul de vorbă al tutulor sătenilor

De nu s'o prăpădi numai și mumă-sa—ce băiat cuminte ziceau unele femei, vecine cu Maria lui Munteanu.

Una de curând venită aduse vestea, ca auzi chirăind pe Tudora, fata Mariei, pe când trecea pe lângă casa lor.

«Sermana de ea!» ziseră cele-l-alte îndoioșate. «Și e singură cuc—nu știm sora ei e aici au ba?»

In vremea aceasta Tudora, sora lui Dragomir mai mare de cât el, fugise din casă, smulgându-și perii și țipând pe linia satului, să aducă pe Dragomir de la scoală, fiind-că muma lor trăgea să moară și murinda ceruse să'și vază odorul.

Dragomir tocmai venia cu cununa pe cap și cu cărțile la subțioară

«Fuga Dragomire, fuga puiule, Mama moare puiule». . . . . începu să se bocească sermana fată, care apucând de mână pe Dragomir alergă cu el în curtea casei lor.

Tușea Lena venise de la oraș, unde se dusese să cumpere doctorii pentru bolnavă și acum își ștergea lacrîmile și se silia din toate puterile să nu țipe la vederea lui Dragomir. «Vino Maică, vino,» zise tușea Lena, luând pe Dragomir din mâna Tudorei și apropiindu-l de patul Mariei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Tăcerea din casă era sublimă; suspinele din ce în ce mai stinse a-le bolnavei mai întrerupeau liniștea de cripdă.

La spatele bolnavei, în firida icoanei, ardea o lumînărică de ceară, rămășița unui coșuleț de la pași.

Pe o masă de lemn câte-va sticle de doctorii goale; prin două ferești pătrundeau razele soarelui în camera jelei.

Copilul se apropie de mamă.

Bolnava deschise ochi cu o durere chinuitoare.

Se forță pentru cea din urmă oară . . . . clătină ușor din cap. . . . . și un zimbet dureros i se zugrăvi pe conturul gurei . . . . . o lacrimă, numai una. . . . . se scurse din globi ochilor duși în fundul orbitelor, apoi făcu un gest din mână, iar Dragomir cu ochi roși de plâns se alipi de peptul mumei sale.

Maria 'și ținu copilul câte-va clipe la piept, se mai uită încă o dată la el, apoi la Tudora și pronunță stins de tot: «să nu te lași de învățătură Drag. . . . meu . . . . Leno . . . . aibi grije de ei. . . .»

Apoi închise pleoapele, brațele 'i căzură în lături și 'și dete duhul. . . . .

Tudora și Dragomir țipau, tușa Lena tremura de jele și de groază, iar Maria întinsă și rece dormia somnul de veci. . . .

Tudora și Dragomir remaseră de aci înainte orfani sub îngrijirea tușei Lena.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Muma sa 'i recomandase în ora morței să nu se lase de învățătură și el respecta voința reposatei a cărei sfântă imagine l'a însoțit în tot locul. Intr'o zi se hotări să plece din sat.

Tudora însă își iubia frățiorul și 'nu l'ar fi lăsat să se înstrăineze pentru ori-ce în lume, de aceia ea 'l ruga cu lacrimi în ochi să mai îngădue, până ce tușea Lena, va putea să vînză casele cu un preț convenabil și apoi să se mute cu toți la oraș, dar Dragomir nu mai avu răbdare și plecă în orașul cel mai apropiat de comuna-i natală în căruța primarului, lăsând pe Tudora în grijea tușei Lena.

«Mĕ duc la învĕțătură Tudoro dragă,» fură cuvintele lui din urmă, «nu te întrista, nu, am să-ți scriu și tu să-mi rĕspunzi,» și se duse singur singurel printre străini.

II.

—«*Dragomire?*»

—«Ce poftești Domnule Simonis?»

—«*Te poftesco,—eu nu poftesco, cu poruncesc să stropesti, să meturi bine si pe urma să iei un paio de metur să scoți bobile ala de orez, țe a scăpat printre crăpăturile tarabei: zețe bobi azi, dou-zețe mâine, continuă Simonis băcanul, se fațe un gogiamiti saco.*

M'ai priceput?»

—«Da Domnule Simonis.»

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Și Dragomir, băeat în prăvălia D-lui Simonis, fără să mai stea mult de vorbă, luă într'o mână stropitoarea, în cea-l-altă mătură; sfârși in câteva clipe de măturat, căută un paiu de mătură și se apucă să scoată de prin crăpăturile tarabei boabele de orez bob cu bob, căci așa 'i poruncise Domnul Simonis.

Lumina zilei începu să se arate azurie prin obloanele deșchise a-le prăvăliei situată pe două din stradele orașului monoton încă de dimineață. Dragomir stinse lămpile, căci se luminase deja. Sculându-se în fie care zi cu două ceasuri până în zori, sfârșia cele-l-alte trebi înainte de a începe să 'nglotească mușterii prăvălia: impachetase peste o sută chilograme de zahăr și le așezase sub tarabă; pregătise porțiuni obijnuite de mac, piper, stafide, migdale, vanile ect; expusese lăzile de portocale și lămâie; așezase la locul el tinicheaua cu gaz și alte articole al căror loc era destinat afară din prăvălie; se duse în sfârșit mai în fundul prăvăliei, unde sfârșit de oboseală se rezmă cu cotul mânei de tarabă, care se prelungia până în fund.

Cu capul plecat, încercându-se să resfoiască paginile unei cărți, părea că să ferește de a produce vre-un sgomot prin întoarcerea foilor, ce ar fi putut deștepta curiositatea lui Simonis, care în acest minut își sufla mucul de țigară din țigareta-i de chihlibar.

— «*Dragomire?*»

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

—«Porunciți,» se auzi Dragomir din fund.

—«*Ție lucrezi*?»

—«Am isprăvit ce aveam de făcut»

—»*Si acuma să dormimo, nu este asa?*

—»Ba eu cred că nu, dar dacă e ceva, n'aveți de cât să porunciți și îndată se va face».

Simonis la aceste zise, își plimbă privirile prin toate părțile, prin saci cu marfă, așezați în ordine și prin rafturi și văzênd, că totul e în regulă încleștă fălcile. murmură ceva neînțeles, se așează ca un stâlp la ușa prăvăliei și părea nerăbdător de nesosirea musteriilor până în vremea asta pe când Dragomir îngâna: «dacă zece lucrători, lucrând câte nouă ore pe zi în zece zile sfârșesc o casă, apoi cinci-spre-zece lucrători lucrând câte două-spre-zece ore pe zi o vor sfârși în cinci zile, și închise repede aritmetica lui Haret, căci cine-va intra în prăvălie și după acel cine-va altul și iar altul până ce gloata deveni ca la moară.

Simonis era sgârcit și n'ar fi ținut doi băeți în prăvălie pentru toată lumea. de aceia se auzia cât îi lua gura: «iute..... iute..... ai dat la Dumniaei zahăr? la Dumniaei orez? ai primit parale pe mac, pe stafide, pe piper?. etc.

Intre un-spre-zece și două-spre-zece se mai potolise lumea în prăvălia D-lui Simonis și acum din când în când se mai auzia câte o germană: «ein kilo launștein ich bitte.»

Plecase și aceasta din urmă; sosise vremea prânzului și lui Kir Simonis 'i era foame.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

—«*Dragomire?*»

—«Porunciți, D-le Simonis?»

—*Spune la cocoana să pue masa, este douspece și trebue să muncăm.*

Dragomir se grăbi să treacă prin ușa din fund în al doilea etaj, să anunțe pe cocoană că Kir Simonis poftește să vie la masă.

Intr'o clipă fu înapoi spuind D-lui Simonis că deja e așteptat.

Mulțumit că rămâne singur răsfoi istoria.

In acest timp însă o țigancă intră în prăvălia din colț «la spițerie» să târgue picături de inimă, de al cărei dor se văita.

Dragomir fără să se mai miște din loc o îndreptă la farmacie, spunêndu-i cum că aci e băcănie.

Dar țiganca în durerea ei, ne-vrênd să-i dea crezământ, hesită o clipă, ast-fel că, pe când Kir Simonis apărea din fund în vîrful degetelor, obijnuit tot-de-una să surprindă câte ceva. . . . aude din gura lui Dragomir, că nu este, nu e. Țiganca eșise din prăvălie însă Simonis, care crezuse, că Dragomir, 'i gonise mușteriul din prăvălie, îngălbeni de mânie și apropiindu-se de Dragomir începu din ce în ce mai furios: «asa, în lipsa mea gonesti musterii si țitesti la cărțile aste? țe, țe, țe însemnează cărțile aste» și începu să arunce prin toate părțile tot avutul lui Dragomir; niște cărți de scoală, de care nu se despărțise de cum părăsise clasa a IV-a primară. Dar Kir

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Simonis nu se mulțumise să le asvârle cât colo, ci pe cartea ce punea mâna o și șfâșia vulturește așa în cât într'o clipă un maldăr de foi risipite, sburau prin toată prăvălia, în urma căror Dragomir, suspină amar.

Simonis, furios, trecu repede cu un șir de chei până la cassa de bani; o deșchise, luă catastiful unde se afla contul lui Dragomir, murmură ceva ne-înțeles, în timp ce Dragomir *sta smirnă*, și cu un ton caracteristic grecilor, esclamă: «*iacus, na me clefti. . . . sa p'leți de la mine, D ta esti un hoțo, aide, na socotala, ținți luni cate treizeți lei fațe o sută ținți zeți, opt-zeți ai primit poftim si resto; aid, aid, dar curândo să pleți de la mine.*»

Dragomir, vru să-i explice, că n'a gonit mușterii din prăvălie, ca aceste cărți i-au fost dăruite drept premiu la finele clasei a IV-a primară, ca pe nedrept îl invinovățește, dar Simonis ce înțelegea de una ca asta: nu mai era nimic de făcut în fața lui Kir Simonis, care nu se încredea el însuși în mâna sa cea stânga. Spirit viclean, se temea de ori-ce semen al seu, că-l va intrece în șiretenie.

I studiase Dragomir firea, de acea nici că insistă mai mult, și adresân lu-i un «rămâneți cu bine D-le Simonis,» de la care n'a mai primit nici un respuns, eși din prăvălie, se duse de 'și impăchetă rufăria în cu ĕraș, tocmi o birje și merse drept la gara. Plăti birjarului după ce se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

informă de sosirea și plecarea trenului, trecu la cassă să-și scoată bilet de drum și se așeză pe o bancă de pe peronul gării, țintind privirile cu interes din cotro trebuia să vină trenul, a cărui aparițiune o aștepta cu mare nerăbdare.

Soneria gărei anunțase deja, că trenul pornise din gara precedentă; după câte-va minute omul de serviciu sună clopotul de trei ori, iar pasagerii steteau gata, grămădiți pe peron să ocupe fie care locu-i prin vagon.

O coloană de fum amenințatoare se vĕzu apropiindu-se în direcția șinelor, apoi, ca un balaur din povești, apăru dintr'o cotitura locomotiva, în urma cărei veniau în pripă vagoanele ca niște naluci; o huruitură de roate, o fluerătură ascuțită, un fășăit puternic produs din eliberarea aburilor prin țevile ascuțite și în sfârșit trenul se opri, iar un conductor, dându-se cel de întâiu jos, strigă cât îi lua gura: «25 de minute». Oameni de toate națiunile: nemți, italieni, greci, sârbi, turci, etc. se grămădiră pe peron.

Dragomir se perduse în acest furnicar de lume; auzise din gura conductorului cât timp va sta trenu în gară, de acea nu se prea grăbi să ocupe loc în vagon.

Mai erau încă vre-o zece minute și trenul trebuia să 'și urmeze calea. Pe peron lumea se mai inputinase.

Dragomir se sui în vagon, se retrase într'un colțișor și la sgomotul produs de zăngănitul roa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

telor căzu pe gânduri și nu se trezi din piroteală de cât la glasul brusc al conductorului, care veni să vizeze biletele.

Conductorul trecu înainte, iar Dragomir cazu din nou pe gânduri. La ce se gândia?

Trecut, presinte și viitor, probleme, pe cari nu le pricepea și nici ca să incercase să le deslege, îi frământau creerul. Nenorocirile fac pe om mai prevĕzător.

Dragomir implinise 15 ani și grijea acelui mâine indoelnic îl ingrozia.

Când se vĕzu într'un vagon printre atâta lume străină, depărtându-se din ce în ce mai mult de comuna'i natală, îl trecu un dor de acasă de mormêntul părinților sei, dar mai cu samă de soră-sa orfană ca și el.

Sermana lui sora, părea că pricepe, cum odată plecat nu-l va mai vedea, căci acum se ducea fără să se mai opriască, fără să se mai întoarcă în sat la dênsa să-l mai vază. . . .

Acest dor îl ținea încătinat cu trup și suflet de casa-i părintească. Soră-sa 'l rugase mult, să nu-o părăsiască, să rĕmâie pe lângă casă, că doar o fi vre-un D-zeu al săracilor, dar cine s'ar fi putut împotrivi firei lui?.

«Ce să fac eu aci, respundea el soru-sei, mĕ duc departe să mĕ fac om; am certificat de patru clase primare, și'mi place să învăț înainte: or ajung ceva, ori mai bine mor». . . .

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Și de la aceste idei temeinice nu l'a putut abate nimeni.

Dar când se vĕzu răpit în sborul trenului și dus înainte, fără să știe nici el unde merge, îl podidi un plâns chiar în vagon, de aceia își acoperi fața cu amêndouă mâinile și 'și întoarse capul spre fereastra deschisă

Totuși nu scăpă de curiositatea câtor-va cocoane mai nervoase.

O cocoană șiopti vecinei sale: «ce o avea soro, băețașu ala de plânge?» Intrebare, care ajunse la urechile lui Dragomir, cea ce-l făcu să se oprească din plâns.

Trenul fugia, ca o năluca; Dragomir reculegêndu-se își zise: de-mi va ajuta D-zeu să reușesc la examenul de bursă!

Cu acest gând păși el în capitala țărei, unde nu mai fusese nici odată și nu'și o putea închipui cât e de frumoasă și cât e de mare.

Băiatul din prăvălia lui Simonis băcanul nutria de mult acest gând să dea examen de bursă, de aceia nu incetase de a se ocupa cu problemele aritmetice, nici în timpul serviciului.

Era ziua de 26 Iulie și Dragomir se gândia că are destulă vreme să mai repete cele învĕțate: se baza pe cunoștiințele sale, mai departe la alte piedeci—la rĕutatea oamenilor la câte alte investigațiuni nu se gândia câtuși de puțin.

Nu'și putea inchipui cât e de greu să treacă peste barierile înălțate de invidia și trufia ome-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

nească, când cine-va e sărac și n'are pe nimeni în lume.

Țiganca, biata țigancă, 'i eșise în drum, ca o înțeleaptă ursitoare să i schimbe mai curând direcția vieței, așa precum plănuise de mult însuși Dragomir.

Banii, de ocamdată 'i ajungeau ca să întâmpine primele necesități.

Cu cât trenul îl apropia de capitală, cu atât simția în sine nu știu ce emoțiune; inima începu să-i bată mai cu putere; un neastâmpĕr se vedea în toate mișcările sale; nu cunoștea pe nimeni în acest labirint, unde'l ducea destinul; nu cunoștea nici o stradă și la ori-ce pas putea să se rătăciască.

La cine ar putea să găzduiască, se gândi un moment.

«La hotel?» La hotel lui nu-i venia la socoteală. Cu bani ce-i avea se gândia că va avea mult de luptat: unde mai pui cărțile și mâncare, căci până *«la internare,»* mai erau două luni cel puțin.

Aceste toate îl făcură mai timid și mai sceptic de cum se apropia de capitala țărei.

Intre acestea trenul dete o fluerătură lungă și ascuțită, dovadă că se apropia de capitală.

Dragomir își luă în mâini cuĭărașul și sta gata să se dea jos pe peron.

Era atâta lume la gară, că ori-ce călĕtor trebuia să treacă unul câte unul printre 2 șiruri de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

oameni, cari formau o strâmtă potecuță pentru ca să lase drumul liber călătorilor până'n cea-l-altă parte a gării de nord. Globurile luminoase, așezate din distanță în distanță, felinarele alimentate cu gaz aerian, sutele de birji, tramvaiurile, făcură pe Dragomir să-și uite de unde vine și încotro se duce «ce sgomot! amețește omu,» murmură și pași înainte încotro se îndrepta mulțimea.

Observă, cum mulți se așează în tramvaiuri, dar temêndu-se de vre-un preț exajerat și tot de-odată ne-știind unde 'l poate duce, renunță la idea aceasta, de aceia o porni înainte, unde l'o scoate norocul: și se duse, se tot duse până ce nădușala incepu să-i curgă șiroae pe față până ce se simți sfârșit de oboseală, fără să mai dea de capăt acestui oraș.

Ora înaintase și Dragomir încă rătăcia pe cheiul Dîmboviței. In dreprul Bisericei Balașa Doamna, trecu podul, înaintă pe calea Rahova fără să-și dea seama *în cotro va însenina.* In apropiere, un fel de cârșmă-birt, se afla încă deschis pe vremea aceia. «Aci voiu găzdui;» șopti, apoi intră în birt.

—«Domnule, vě rog, aveți camere de găzduit?».

—«Da,» fu respunsul birtașului, dând poruncă celui de întâiu băiat, ce-i sta înainte. *să conducă* pe Dragomir într'o cameră.

Băiatul îl conduse într'o cameră nu tocmai mică mai mult lungă de cât lată.

Paturi erau destule. Băiatul îl poftì în termeni

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

neglijenți: «poftește unde-ți place Domnule, că tot un franc plătești».

In sfârșit ceru ceva de a-le mâncărei: *imbucă* de vre-o două trei ori și ostenit cum era adormi fără să-și poată face nici măcar un mic plan ce va face pe ziua de mâine.

In somn avu diferite vedenii unele mai fioroase de cât altele.

Des de dimineață sări din pat ca speriat de ceva, se frecă la ochi și se uită pe fereastră în curte.

Se luminase deja. In câte-va momente fu îmbrăcat.

Plăti datoria, încredință cuferașu birtașului drept siguranță că va mai veni și eși pe același drum pe unde venise.

Ziua aceasta ca și altele vre-o 20 de a rîndul le a jerfit pe la direcțiunile școalelor, unde spera că va fi înscris printre aspiranții de bursă, dar în zadar, era prea de timpuriu, căci toți și toate se aflau în vacanțe.

Sfârșit de osteneală, se întorcea la gazda sa, căreia 'i plătea regulat în fie care dimineață, când iar trebuia să colinde prin perdutele strade a-le capitalei, să încerce și iar să mai încerce. . . .

Birtașul se mira, unde mănâncă Dragomir în cele l-alte zile a-le săptămânei, că doar joile și duminicile cerea să-i se dea câte o porție de mâncare și câte o bucată de pâine, așa că în tot-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de-una să nu treacă peste suma de cinci-zeci de bani la fie care masă.

Mihai Cotlaru, birtașul se mira de ce Dragomir numai joia și dumineca mănâncă la birtul seu? până când într'o seară văzêndu-l atât de mult schimbat la față, palid și ars de soare se hotărî să-l întrebe.

—«Da bine Dragomire, unde mănânci D-ta în timpul zilei?» —Unde pot.

—Cum așa?

—O . . . ce să-ți mai spui, n'am nici o masă regulată. Fiind prea mult ingrijorat cu chestia bursei mele, nu mĕ ingrijesc de loc unde și ce mănânc.

Mihai Cotlaru, crezênd că nu este în drept de a mai insista asupra intrebărilor, tăcu și se mulțumi să incheie conversația cu un «Dumnezeu să-ți ajute băete.» Dragomir se jena bine ințĕles, să-și arate starea sufletească către gazdă, care l'ar fi putut umili doar, cum gândia el și fără folos.

Zile lungi de vara intr'un oraș imens, mai mult nemâncat și nebăut, (căci și de sete omul străin și sărac se poate prăpădi în capitală) le trecea cu amarul în suflet.

Și totuși nici o clipă de furie în contra ursitei, nici o idee bizară în creerul lui, de a-și curma șirul suferințelor odată pentru tot de-una.

Era dumineca în zori de zi. Dragomir își indreptă pașii către biserica Sf. Spiridon să se roage

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

celui puternic pentru a-l ocroti cu paza sa și să'l ajute în calea pe care a apucat-o, căci: *sunt fericiți cei curați cu inima, că acea vor vedea pe Dumnezeu*... și cele-l-alte le preparase inde ajuns pentru examen și Dragomir ținea să se prezinte lui D-zeu, să'și spue focul, ce'l arde pe inimă.

Ast-fel se gândia pe când pășia pragul bisericei, cu evlavia unui ermit și cu ochi lui lăcrîmători de suferință.

Se așeză într'o raznă a bisericei și cu mintea pironită la cel sfînt începu să se închine ca un nazaritean în floarea vârstei.

Și nu eși afară de cât odată cu Păstorii bisericești.

Prezența lui Dragomir în biserică atrase numai puțin atențiunea lor.

Când fu să iasă din Biserică, se întoarse pentru cea din urmă oară de a-se închina întocmai ca un »*ave*« Domnului; atunci un Popă, care eșia și el din Biserică îl întrebă:

—Ia ascultă băețași, de unde ești D-ta?

—Sunt străin Părinte.

—Din care parte a lumii, urmă Popa?

—Tocmai de peste Olt. . . . .

—Și cum te numești?

—Dragomir Munteanu.

—Și cu ce ești pe aci dragule Dragomir?

Și Dragomir însoțind pe Popa Neculai, până

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

la locuința sa, își povesti în câte-va cuvinte istoricul tristei sale vieți.

—Cu un cuvînt ai venit pentru învățătură ?

—Da Părinte.

—Foarte frumos taică, lucru nemerit și Tudorel al meu e candidat de bursă ; dece nu v'ați prepara amêndoi la un loc; te vĕd că ești băeat destul de deștept și cred să faceți mai bună treabă de v'ați prepara împreună.

Du-te taică de-ți ia geamantanu de la han și vino la noi; uite în odaea asta aveți două paturi veți învĕța împreună cu Tudorel al meu și vei avea și D-ta cele trebuincioase de la mine, pănă te vei interna.

Dragomir în cxtazul bucuriei sale nu se putu opri de a-nu săruta mâna binecuvîntatului preot în persoana căruia i se părea că vede pe D-zeu.

Aceasta, într'adevĕr era o minune pentru Dragomir, căruia nu-i mai rĕmăsese din toți bani, de cât vre-o cinci șease lei.

Se duse într'un suflet păn' la M. Cotlaru, își luă cufărașul, plăti un mic cont și de aci năinte se instală la Popa Neculai din strada Olimpului.

Din ziua acea „dumineca mântuirei" după cum o botezase .Dragomir, el își îndoi activitatea, în cât într'o zi Popa Neculai se adresa necăjit către Tudorel al lui, care nu mai slăbia smeul din mână: mĕ, ștrengarule mĕ, nu mai lași smeul din mână mĕ, nu te uiți la Dragomir cum citește în odae? haimanao ce ești. . . . Stăi satane, să nu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mi reușești numai și a-i vedea tu pe necuratu cu ochii. . . . .

III.

Examenele de bursă se sfârșiseră. Tudorel al Popei Neculai din strada Olimpului, nu reușise, dar nici Dragomir nu fuse mai norocos: din cauza vârstei sale înaintate nu fu admis printre candidați. Cu toate aceste Dragomir nu disperă, ci se inscrise cu actele ce poseda la unul din liceele capitalei ca elev extern. Singura greutate ce avea de invins, era de a-și procura mijloacele de traiu pentru anul întâiu; haine și cărți de o cam data avea. Dar acest hop e greu de invins, când cineva e străin și în capitală era și mai greu.

Popa Neculai era singurul om, care mai știa că exista un Dragomir, venit de cine știe unde în capitală că să învețe, dar care n'are nici părinți nici mijloace și tocmai de acea făcuse pentru «al băeat pricăjit» ce putuse și avea de gând tot să mai facă pentru «*Dragu*» căci Dragu, zicea Popa Preotesei, e un băeat așternut pe carte, supus, silitor și cu minte și că ar dori să ia pildă după cum e Dragu și Tudorel al lui și că ar fi mai nemerit să nu despartă pe Tudorel al lui de Dragomir, care ar putea să ajute mult pe fiul său la lecții. De acea Popa Neculai și Preoteasa Maria se hotărîră să'l ție la ei în gazdă că apoi este o faptă laudabilă din partea lor, să 'și facă o pomană de felul acesta, că cine 'și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

face în lumea asta, e bine pentru suflet în lumea acea.

«*Ferice de al de poate, își face pentru suflet*» ziceau vecinii de câte ori vedeau pe Dragomir alături de Tudorel al Popei venind de la școală; mulți i stînsese Popei mâna și i adresase cu vinte de laudă.

Popa Neculai avea două rînduri de case într'o curte; într'un rînd locuia el cu familia sa compusă din Cornelia și Tudorel, copii Popei și din Preoteasă Maria, iar pe cele de alături le ținea cu chirie de mult o familie germană.

Domnul Hillebrand, inginer de profesiune, era chiriașul popei Neculai. El venise în capitală cu afacerile sale technice. Era originar din Valea Hațegului, își terminase studiile în științe la statul major din Viena și după ce 'și luă diploma, începu a practica ingineria în capitală.

Luă în antrepriză terasamentul căilor ferate și căștigase întru începutul carierei sale o sumă bunicică de parale, prin care își asigurase poziținea-i socială prin propria sa muncă; se însurase cu o germană. Dênsul o iubise, dênsa se supusese voinței părintești, totuși trăiau bine iar acum aveau și o fetiță. Domnul Hillebrand, de multă vreme trăia în casele Popei Neculai și Popa Neculai părea cel mai mulțumit proprietar de case fiind-că așa chiriași „*mai rar*“, zicea Popa Neculai. D-nul Hillebrand cu nevasta sa își făcuse educațiunea în Austria de acea doriau și ficei lor să-i

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

dea aceeași educație. Nina, fiica lor, terminase două clase secundare într'un institut din capitală, iar acasă învĕța germana sub îngrijirea mamei sale.

Dar progresul ce-l făcuse în institut Nina, nu convenia de loc părinților, căci de câte ori Nina venia de la institut cu colega ei Cornelia, fata proprietarului, spunea mamei sale că i-au spus fetele la institut că acum e D-șoară mare și nu-i mai stă bine să poarte rochie scurtă.

"Să-mi faci rochie lungă mamă, căci mĕ rîd fetele; să-mi cumperi pălărie ca a Zenobiei mamă. Zenobia, Elvira și chiar Cornelia mi-au spus că sunt curtate..... Ce însemnează asta mamă?»

Iar când se ducea la institut nu mai voia să se ducă cu fie-ce birje, ci voia cupeu, căci așa 'i vorbiseră Zenobia și cu Cornelia: că ele când se vor mărita se vor plimba numai în cupeu și Nina voia să le ia pe dinăinte.

Doamna Hillebrand o certă atunci aspru să nu mai îndrăzniască altă dată să mai pronunțe vorbe de acestea și se hotărî să 'și retragă fata de la institut. Nina mai spusese că fetele la institut primesc scrisori de la băeți și mai zicea, că ele în fie care Duminecă fac „*rendez-vous*," la auzul cărora D-nul Hillebrand se îngrijise serios.

Cornelia și Nina aflaseră și ele că Tudorel al Popei Neculai, de azi năinte va avea un coleg pe lângă el, care a fost premiant în clasele primare și care-l va ajuta la lecții, și că Popa ține

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mult la Dragomir, fiind-că-i băeat cu minte și silitor.

Tudorel se mai potolise de când trăia trup și suflet cu Dragomir; uitase pustiului și smeele și arșicele și nici de „*bonjour magar*“ nu 'și mai aducea aminte; copii lui Costea cismarul și a-i lui Hristea dulgherul nu mai îndrăzniau să se apropie de el să-l angajeze la joc, căci Tudorel se afla veșnic lângă Dragomir și acesta era mai mare de cât băeții din mahala și nu 'și permitea nici unu din ei să se apropie de el.

Popa Neculai era foarte mulțumit de această schimbare a lui Tudorel și de modul cum învăța și aceasta mulțumita lui Dragomir. Dragomir făcea meditație regulată și nu lăsa se ese afară pe Tudorel până-ce nu-i spunea lecția frumos și bine. Temele latinești și franțuzești i le făcea Dragomir. Și Tudorel începu să învețe de minune.

Dragomir se deprinsese în casa Popei ca la el acasă; făcea voile fie căruia, era amabil cu toți și chiar cu chiriașii din curte, de acea și ei se simțiau fericiți, când Dragomir saluta plecând sau venind de la școală.

Popa Neculai mai avea și altă cauză de ținea atât de mult la Dragomir, și anume fiind-că nu lipsia nici odată de la biserică sărbătorile și aceasta plăcea Popei.

Cornelia și Nina se deprinsese și ele cu Dragomir, de acea dacă zoriau acum sâmbăta seara să vie acasă, era că Dragomir le făgăduise să le

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

povestiască urmarea suferințelor sale, care le impresionase atât de mult încât Nina la fie ce cuvînt al lui Dragomir și lăcrîma până ce făcea și pe Cornelia să lacrîmeze.

„Atunci nu vĕ mai spui," le spunea Dragomir, vĕzêndu-le că într'adevĕr plâng.

Poi cum să nu plângem urma Nina, când știm acum că ați rĕmas amêndoi fără părinți în niște case mari și 'n grija niměnuia.

Dar Dragomir se ferise să le arate că mai fusese în prăvălia D-lui Simonis înainte de al cunoaște ele. Iar dacă 'l întrebau, cum se face că el așa băeat inteligent, ce se găsește abia e în clasa I-a? el le respundea în termeni echivoci: că a fost nevoit să întrerupă câți-va ani cursurile din cauza afacerilor familiare, dar nici odată nu le spusese adevĕrul. Adecă pentru-ce le-ar mai fi spus și asta? Ce folos i-ar fi putut aduce?

Ar fi intrat noutatea în urechile Popeĭ și Popa ar fi căfat să-l descoasă și atunci cine știe ce mai rezulta și din asta.

Era de ajuns că Dragomir era iubit și stimat de toți. Pentru Nina însă devenise cel mai simpatic. Nina în naivitatea ei spusese odată Corneliei că ar dori Dragomir să-i fie frate..... o cât ar fi dorit una ca aceasta! Dar Cornelia se supărase foc pe ea atunci și i-a zis să 'și *„pue pofta în cui,"* că Dragomir face parte din familia ei și când ar fi vorba de frate ea și l'ar face mai de grab.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

De aci nainte fetele nu 'și mai vorbiau de Dragomir: Nina se feria de Cornelia și aceasta de Nina; dar și una și alta știau că Dragomir învață cel mai bine din clasă și se gândiau că mâine poimâine Dragomir va ajunge ceva. Popa Neculai era mulțumit de Dragomir, care făcuse din băiatul lui cea ce spera el: un băeat așezat și cu gândul la carte, dar ar fi fost și mai mulțumit dacă Tudorel s'ar fi încercat să dea încă odată examen pentru bursă; cât pentru Dragomir s'ar fi angajat el însuși să-l așeze în familia cumnatului seu, care avea vre-o șease doloșani de copii, care de care mai sărit. De multe ori Popa Neculai adusese chiar vorba la masă și-i zisese cumnatului, că numai Dragomir ar fi pentru copii tei cumnate.

Acesta era planul Popei Neculai, apoi fata se mărește din zi în zi gândia el și ar fi mai înțelept să nu prea fie în contact cu băeții, căci ei sunt mari acum și era vorba de Dragomir căruia îrcepuse a-i miji mustața și ori cât de așezat să fie cine-va, vorba Popei: flăcău, e flăcău n'ai ce-i face. . . . . .

Fata e ispita flăcăului și flăcău a fetei și mai adăoga: știu eu ce va să zică tinerețe.

Pe lângă aceasta știa el doar atâta samă de lucru că Cornelia a lui nu-i de loc astîmpărată; observase cu ochi lui la masă că Cornelia își face loc veșnic pe lângă Dragomir: ba într'o zi i sa părut parcă piciorul ei ar fi apăsat pe al

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

lui Dragomir sub masă și că Dragomir s'ar fi roșit.

In sfârșit motivele părintești erau multe și bine-cuvîntate, căci Cornelia era o natură prea mlădioasă, care ar fi putut-o încovoia cea mai mică batere de vênt.

Tudorel constrins de părintele seu mai încercă însă o dată norocul pentru căștigarea bursei, însă de astă dată citise în gros cu Dragomir toată vacanța iar în toamna viitoare reuși al treilea printre candidați—Popa îl instală atunci la internatul statului ca elev al clasei a II-a liceală și acest progres nu-l datora Popa de cât lui Dragomir: la rândul lui Popa Neculai era dator să se îngrijească de Dragomir.

Pe Cornelia a instalat-o iar la pension, însă de aci înainte ea nu mai avea colegă, căci pe Nina fata chiriașilor, s'au hotărît părinți să o trimită la Viena să'și urmeze studiile, căci trecuse deja vacanțiile

Dragomir se informase despre plecarea ei și nu știa el însuși de-ce din acel moment un voal de tristețe 'i înfășurase inima: era deprins să o aștepte venind de la institut în fie care sâmbătă seara; să citiască prin curte dumineca și ea să-l privească de la geam, de unde privia asemeni; să o asculte exersând la pian sau să se plimbe la braț cu Cornelia prin curte. Nu pricepea farmecul ce-l producea Nina asupra întregei sale persoane, dar i se părea, că are înaintea lui pe Tu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

dora; privirea Ninei 'și o asemăna în minte cu dulcea privire a mamei sale, atunci când îl chemase pentru cea din urmă oară să'l îmbrățișeze și să-l sărute. Nina s'a uitat la el tot-de-una frumos și blând, i se părea că numai privirile ei îl înțeleg ce dorește el.

Nina îl întrebase de multe ori: mai ții minte imaginea mamei Dragomire, ce bună trebuia să fie! Oh, cum ași fi iubit-o Dragomire, și ea atunci lăcrîma iar Dragomir o asculta, se uita în ochii ei cu sfiiciune și de aci năinte începea să simtă o zilnică nevoie de prezența ei; de acea de multe ori se dusese singur să o aducă de la pension și de câte ori nu o dusese tot el! Și acum dupe un an de cunoștință Nina, care se apropiase atât de mult de Dragomir, ea, care începu să citiască în sufletul lui Dragomir, trebuia să se ducă mult departe, unde cine știe de o va mai putea vedea! Atunci Dragomir începu să simtă cum un gol pustiu și rece se lărgește în inimasa, așa cum n'a simțit poate nici la moartea mamei sale, nici la despărțirea de Tudora; îl coprinse un fel de jele amară și un dor de cine știe ce dorință. Era duminecă, o zi frumoasă de toamnă; căderea frunzelor tremurânde de pe ramurile lor, inspira atâta melancolie lui Dragomir! Nina trecu la proprietăreasă să 'și ia ziua bună. Era gătită de călătorie. Birjarul luă cufărul din antreu și'l așeză pe capra trăsurei.

—Multe complimente Corneliei, să-i spuneți să-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mi scrie, am să-i scriu și eu; mĕ duc să-mi iau ziua bună și de la Dragomir.

Dragomir o auzi și era cât pe aci să cază din picioare: 'i tremura mâna, corpul, sufletul; se forţă însă să fie tare.

—La revedere Dragomire!

Dragomir rămase ca o statue și nu fu în stare să-i răspunză.

—Ce eşti trist?

Lui Dragomir 'i alunecă o lacrimă din ochi, apoi alta.

—Plângi?

Dar nici Nina nu se putu stăpâni.

—Nu-i așa, că nu o să ne mai uităm Dragomire?

—Nu. . . . nici o dată. . . . D-șoară. . . . . atât putu să zică sermanul Dragomir!

In acel moment șimți atâta durere, atâta groază în cât i se păru că afară doar de el n'a mai rĕmas nimeni pe lume și el singur fiind nu putea nici să moară nici să trăiască.

Nina 'i intinse mănuţa ei albă și mică. Dragomir i-o strînse tremurând: ar fi vrut să-i o sărute de zeci de mii de ori, dar. . . . n'a putut n'a putut. . . . . și Nina s'a dus! Acum era în trăsură cu mamă-sa și saluta pe toţi cu mâna dar ochii ei căutau pe Dragomir pe care nu-l mai vĕzu.

Dragomir plângea în odae.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

IV

Cumnatul popei Neculai trimise deja servitorul la Popa după Dragomir, căci școalele se deschiseră și avea nevoie de preparatorul, care îl recomandase cumnatul. Dragomir, lăcrîmând atunci, sărută mâna Popei apoi pe a Preotesei, iar după-ce popa 'i dete bine cuvîntarea sa, zise solemn: «Mergi taică unde te chiamă datoria; calea ți-i deschisă și n'aibi grije de nimic, căci D-zeu nu lasă pe oameni cei buni. Dacă-i merge în casa cumnatului însă, să iei seama să nu uiți pe a mea, căci eu te iubesc de o potrivă cu Tudorel. Duminecile serbătorile și vacanțele să știi să te găsești la noi împreună cu Tudorel—căci așa ne am învoit cu cumnatul.»

Domnul Grozăvescu avea șease copii și toți mărunți între patru și 12 ani, adică cam așa mergea *progresia aritmetică* a vârstei copiilor: Richard nebunul de 12 ani; după el venia Mircea ipocritul de 10 ani; apoi Dodu prostul de 8 ani; Costică înțeleptul de 7 ani; Take bătăiosul de 6 ani; și în fine Mitiță îndrăcitul de 4 ani și cel mai piperat, vorba Anicăi, jupânească în casă.

Fie care din copii avea câte o poreclă, care se potrivia de minune cu natura fie căruia, căci porecla dată era rezultanta unui studiu psihologic studiu făcut de jupâneasa Anica, doica copiilor, care se văeta mereu cà o îmbătrânise fără de vreme, căci numai ea gustase amarul cu ei până în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

fundul paharului, de acea la vederea lui Dragomir «profesorul,» jupâneasa Anica, ștergênd geamurile de praf, strigă: e de ne nesuferit D-le, cu copii eștea.» Și avea dreptate jupâneasa Anica. Dragomir părăsise liniștea și aci dete de un sgomot, care nu se astîmpăra de cât vre-o oră două în timpul nopței, încolo zarvă mare în casa D-lui Grozăvescu. Până să astîmpere pe unu jupuneasa Anica, se pomenia în cea-l-altă parte cu altul: ua a. . . . Mamă ă. . . m'a lovit Dodu . . . și când jupuneasa Anica îl sorcovia cu vre un pumn îndesat să se astîmpere, atunci Dodu era în stare să înalțe tavanul cu sbieretele lui, care transforma casa într'o havră ovreiască, așa precum o spunea jupâneasa Anica.

Dar aceste nu erau nimic pe lângă alte isprăvi ale lui Richard nebunul.

Sus în etajul al doilea e sindrofie. Multe Doamne și mulți Domni sunt invitați și înainte de masă se plimbă la braț prin coridor. Doamna unuia e cu D-nu celei-l-alte; o tînără în floare, de curînd măritată, se lasă molatic pe brațul cavalerului, care o conduce și vorbesc mai mult în șoapte; amêndoi au aerul de a se feri de privirile celor-l-alți. Cavalerul îi spune mereu că e cea mai frumoasă, că e regina soarei; dênsa zimbește platonic și îi strînge mai vârtos brațul; ar vrea să-l strîngă și mai mult; cavalerul nu-și slăbește o clipă mustața; la fie-care schimbare de privire cu o mână 'și o răsucește; amêndoi sunt

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

transportați; mintea lor sboară prin locuri singuratice, visează *«verzi dumbrăvi cu filomele.»*

Ce frumos ar fi, 'i șoptește el!

Dênsa pleacă ochi în jos cu pudoare și rîde, dar nenea Leonard cu favoriți albi și creți se oprește în dreptul lor și 'i trezește pe amêndoi din vis.

Scumpă Olgă, dar nu vezi dragă, că dămele te așteaptă în salon?

Ce anost ești, șoptește ea părăsind pe tînărul cela în frac, cu care s'ar potrivi de minune — Nenea Leonard e fericitul ei soț. . . . . .

In salon se admiră și se fac elogiuri pălăriilor stofelor de rochii și dantelelor.

Se discută de toarte și brățare, de cele din urmă mode, de preț, care de unele se găsește destul de eftin de altele destul de exajerat; apoi intră în vorbă de chestiuni mai serioase - - se admiră cățelușa Doamnei Leonard; cățelușa cât un ariciu de mare se uită vioiu la toate, latră, dă din coadă, schincește, se lasă pe covor întinsă și cu zgaibele în sus; o doamnă o ia, o strînge la pept, rîde la ea și 'i dă mii de pupături; trece din mână în mână și cățelușa julieta primește nesfârșite sărutări; unele suspină cum de n'au și ele un dobitoc așa de inteligent; altele își pe, trec vremea admirând un papagal dresat; în sfârșit iată și Mimi gentila pisică a Doamnei Grozăvescu, care trage o labă în ochii julietei, ce începe a schilălăi; julieta nu încetează a schilălăi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cu toate pupăturile ce primește de la fie-care cocoană în parte.

Domnii discută politică: fac haz de căderea guvernului Brătianu, unii au aerul de oratori; se încinge o discuție aprinsă între D-nul Grozăvescu conservator și D-nul Leonard liberal înfocat; acesta din urmă se înfurie și i dă cu tifla, uită regulele bunei cuviințe că aci e la sindrofie și nu la întrunire.

Se face sgomot; cocoanele curioase aleargă prin coridor să vază ce-e și vĕzêndu-și bărbații in culmea furii vin între ei ca niște Sabine și stabilesc pace și iubire..... Insă nicĭ jos nu-i mai puțină liniște; pe Dragomir îl trec mii de nădușeli și iată de-ce: Richard nebunul lipi de gura sticlei de lampă o hârtie udă și prin acest fenomen întrerupêndu-se comunicația oxigenului cu flacăra lampei, se auzi în clipă un țac și sticla împroșcă cioburile în jurul lampei, de care accident nu scăpă nici însuși Drașomir:

Pe Dodu îl ajunse un ciob drept în vêrful nasului, pe Mircea la sprânceană, pe Take bătăiosul la buza de sus, pe Dragomir la mir. Atunci revolta durerei isbucni într'un plâns unanim: toți plângeau pe întrecute numai Richard rîdea și n'avea tovarăși de întrecere. Domnul și Doamna Grozăvescu erau deprinși cu asemeni scene și fără să se mai neliniștiască de ceva, contribuiră prin chiar prezența lor la liniștea invitaților. „Copiĭ jos fac sgomot, nu e nimic, nu e nimic; prepa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

:ratorul e cu ei" zise Doamna Grozăvescu, fără a bănui adevĕrul lucrurilor.

In salon o D-șoară, executa „perfect" la pian „*l'orage*" din Veber, care concorda admirabil cu uraganul ridicat în meditație.

Sindrofiștii își continuă *soarea*, iar copii trec în camera de culcare: Dragomir trecu și el să se culce, dar aci altă belea; își găsi patul întirănat și căptușit cu cărîmizi din curte, iar cărțile de studiu muiate în cerneală violetă; și câte alte năzdrăvenii numai săvărșiau Richard, Mircea și Dodu cei mai mari! Iar când Doamna Grozăvescu îi întreba prefăcêndu-se că se restește la ei: „ce aveți cu băeatu mĕ, nebunilor," strengarii rîdeau sărind într'un picior și ziceau: am glumit, am glumit ce ee.....!

Și în condițiunile aceste numai meditație nu se putea face. Dragomir se vedea nevoit să-și înceapă lecțiile sale de la unsprezece ceasuri înainte după ce se potoliau nebuni, cari nu-i dau nici o clipă pace și ,i furau timpul cel mai priincios.

Richard mai avea obiceiul să și mintă: când îl întreba Dragomir ce lecție are, Richard 'i arăta tot aceleași lecții „fiind-că n'a venit profesorul în clasă," dar în realitate avea lecții înaintate și când îl ascultau profesorii Richard veșnic nu știa: trei, trei, trei, unu, și câte vreun zero îndrăcit acestea erau notele lui Richard și bietul Dragomir se rușina de câte ori D-nul Grozăvescu îl întreba

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cum merge Richard? Căci Dragomir i-ar fi spus adevĕrul cum stau lucrurile, dar îi interzisese Doamna Grozăvescu „să mai reclame pe copii ei la Domnu“ și Dragomir nu putea să spue nici așa nici alt-fel.

De acea îndura multele în casa D-lui Grozăvescu și nu se plângea nimĕnui de asta, căci n'avea nici un drept. Copii reu crescuți nu-i deteau pace nici ziua nici noaptea. Așa erau deprinși ei și n'aveau ce să le facă nici servitorii nici stăpânii și avea dreptate jupâneasa Anica, când spunea lui Dragomir din convingere: «nesuferiți copii D-le, lua-i-ar naimba să-i ia, m'au înebunit.» Dragomir atunci suspina greoiu. Intr'o zi însă perdu răbdarea și reclamă D-lui Grozăvescu necuviințele ce i le făcea mai cu samă Richard. Atunci D-nul Grozăvescu, în culmea furii, porunci lui Costache, feciorul de masă, să-l ia în spinare și i croi cu o nuia de corn vre-o două-zeci și cinci pe spete, în cât însăși „cocoana leșinase“ în fața acestui spectacol neplăcut; Dumniaei de-și se încercase cu bine să îl scoată din mâini, totuși „coconu“ n'a lăsat trebile pe voia „cocoanei“ ci a. înbrăncit-o înfuriat, iar dênsa ca să nu cază s'a agățase de colțul mesei, și masa resturnându-se toate bucatele formau un amestec nedeslușit printre cioburile de farfurii și covorul multicolor. „Pentru acea plătesc eu Profesorilor, pentru acea țin preparator deosebit,“ striga înfuriat D-nul Grozăvescu. „Mi-ai nenorocit copii Margo, Margo,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

sfârși D-lui atunci, lundu-și ghiozdanu și plecând la Tribunal fără să guste din bucate.

Dar din ziua acea nici Dragomir nu mai avu traiu bun în casa D-lui Grozăvescu: într'adevĕr începu să se 'ngroziască în lunga epocă de 4 ani cât a stat la D-nul Grozăvescu. Duminicile și sĕrbătorile mai gusta liniște când se ducea la Popa Neculai din strada Olimpului. Insă nici aci nu se putea bucura de fericirea, carĕ ar fi dorit o. Absența Ninei, aducerile aminte a-le unor clipe dulci, zimbetul Ninei, vorba ei la plecare „așa-i că nu ne vom mai uita? Toate aceste 'i treceau prin minte și 'l împresura atunci o melancolie și un dor nebun, care-l făcea trist, tăcut și posomorît.

Cornelia, care stăruia atât de mult să converseze cu el, abia i smulgea din când în când câte vre-o vorbă și el căuta în tot-de-una să evite de a rĕmânea numai cu ea singură. Nina în fie care scrisoare a Corneliei, nu uita de a-i trimite complimente și lui Dragomir și să întrebe ce mai face el, totuși Cornelia a păstrat tăcere adâncă și nu-ia pomenit nici o dată de Nina. De câte ori însă Dragomir venia pe la Popa Neculai și vedea casa unde locuesc părinții Ninei, de atâtea ori suspina și cu amărăciune își zicea: așa-i că nu ne vom uita?! Mi-a zis ea și ce lesne m'a uitat! Câtă nestatornicie nu deducea el din înțĕlesul acestor cuvinte când își închipuia că Nina l'a uitat!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Trei ani de a rîndul Nina rămăsese la Viena fără ca Părinții ei să o aducă în țară, voind să 'și uite ori ce apucături și deprinderi rele, de cari se influențase prin mijlocul educațiunei institutelor noastre. In vacanța celui de al treilea an, s'au hotărît să o aducă, căci le era dor de ea.

D-na Hillebrand a scris surorei sale să vină cu ea în persoană.

Nina a telegrafiat. Telegrama a primit-o Cornelia din mâna factorului și o citi împreună cu Doamna Hillebrand, că Nina sosește chiar în ziua acea. Se nemerise și Dragomir la Popa Neculai. Dênsul auzise din gura Corneliei, căci ea venise să spue în gura mare, că Nina sosește cu trenu de 2.

Dragomir îsi apăsa degetele pe inimă: 'i venia să sară de bucurie, din posomorît și tăcut ce era, începu să vorbiască multele fără să 'si dea samă ce spune; povesti Corneliei din viața sa de școlar diferite scene de clasă că la cutare profesor o tulesc toți din clasă și când profesorul intră, rămâne în clasă unul de formă, care i spune: crezurăm că nu veniți astăzi D-le Profesor, și Profesorul pleca, căci el însuși făcea prea multe absențe și n'avea ce zice, când găsia clasa goală. Și câte alte nu povesti Dragomir Corneliei de astă dată, care-l asculta uimită de o așa bruscă schimbare a lui Dragomir, de vre'un ceas încoa odată cu sosirea depeșei, până când o birje se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

opri la poartă și dintr'însa se dete jos zveltă Nina însoțită de tușea sa.

Era așa de frumoasă, dulce și guralivă! Obrajii ei erau așa de rumeni! Ochii ei albaștri ca azurul dimineței de Mai așa de dulci, în cât Dragomir din fereastra de unde contempla nu îndrăzni mult să-o priviască. Nina devenise Domnișoară în puterea cuvîntului; se desvoltase în cei 3 ani așa de bine și nu mai avea rochie scurtă, acum avea și voal cu picățele albe: aceste toate le observase Dragomir dintr'o privire. Nina sărută pe mamă-sa, apoi pe Cornelia, în sfârșit mâna Preutesei Maria și ochii ei căutau prin toate părțile pe Dragomir: nu'l vĕzu, de acea întrebă în mod echivoc: ce? Tudorel și Dragomir nu mai sunt aci? Ba-da, respunse Cornelia, Dragomir e 'n odaea de alături, trebue să vie și Tudorel numai de cât din târg.

După respunsul Corneliei, Nina trecu nerăbdătoare în camera de alături să vază ce face Dragomir.

Dragomir era galben ca ceara: un fel de rușine 'l coprinse în fața Ninei; se încercă să zimbiască și să se uite în ochii ei, dar 'l coprinse amețeala; i se păru că Nina deja citește în sufletul sĕu; că ea știe, că el o visează și zi și noapte și sufere de dorul ei.

Nina îl luă de mână și cu o dulce apropriere, care aparține virginelor urmă:

Așa-i că nu ne-am uitat? Dragomir era tran-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

sportat de fericire. In curînd veni și Tudorel. Nina trecu în casele părintești să'și schimbe costumul de călătorie, apoi reveni într'o rochiță simplă de culoarea liliacului. Ce frumos 'i mai stă! Cornelia își mușca buzele: Nina era mai frumoasă de cât ea; în privirea ei, în mișcările ei se vedea superioritatea inteligenței și influența educațiunei. Cornelia înțelegea atâta lucru. . . . .

Trecură în salon. Aci Dragomir a luat poziținne pe canapea în dreptul Ninei și în tot timpul conversațiunei s'a uitat numai la Nina; cu Nina 'și găsia subiect de vorbă și numai de întrebările ei era îngrijit, iar față de Cornelia se purtase mai rezervat ca ori și când; și când Dragomir 'și a exprimat dorința că ar dori să mai asculte «*vorei murir*» sa adresat Ninei, iar după ce ea sfârși la pian, Cornelia observă emoțiunea lui Dragomir și nu se putu stăpâni să nu-l întrebe:

—Îți place atât de mult?

—Da, merită admirațiunea noastră, zise Dragomir entusiasmat.

—Nu știam, îngână Cornelia, întorcându-și privirile aiurea.

Dragomir se perduse în reverie: ultimul refren din «*vorei murir*,» părea mereu că 'i încânta auzul; măestria cu care executase Nina această romanță . . . . . îl împresionase într'atâta, în cât căuta în sufletul seu acea tainică simțire, care se manifestează și 'și ia naștere într'o inimă de artist; ar-fi voit în acel moment să aducă laude talen-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tului Ninei și nu găsia «cuvêntul care exprimă adevărul.»

I se înșirau în minte crâmpee de versuri, dar toate i se păreau slabe; se sculă și grăbi să-i facă un compliment sincer.

Nina roși. In tăcerea lui Dragomir se ghicia totul.

Popa Neculai chemă copii la masă, căci era zi de sĕrbătoare și Popei Neculai 'i plăcea să fie toți la masă. Nina se sculă și ea să plece, dar când a eșit din salon, n'a uitat să mai privească încă o dată pe Dragomir atât de blând, încât Cornelia se întunecă. La masă ea nu mai șezu ca altă dată lângă Dragomir și pe lângă altele mai zise că n'are poftă de mâncare și că se duce iar în salon să se liniștiască, că o doare capu. Cornelia trecu din nou în salon și se porni pe un plâns: plângea fără să se poată stăpâni, până ce i se roșiră ochii. Dragomir o observase, de și ea se silia să se ascunză.

Nina din contră era veselă și nu mai știa cum să zugrăviască persoana lui Dragomir mamei sale, care o asculta cu drag că ea 'i vorbia de Dragomir și iar de Dragomir.

Seara se despărțiră Dragomir de Tudorel și amêndoi de Nina și de Cornelia.

Dragomir la plecare strînse mâna Ninei mai cu dragoste, lucru care 'l observase Cornelia, căreia 'i întinsese mâna cam rece. De aci naînte, însă Nina și Cornelia nu se mai puteau su-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

feri cu ochi și nu mai schimbau de cât foarte rar câte vre-o vorbă și aceasta pentru politețe.

Dragomir plecă iar la sgomot, cu care se obijnuise; dintre toți copii D-lui Grozavescu numai Richard nebunul lipsia, căci 'l dedese părinți în școala militară, de oare-ce acasă nu era mijloc de indreptare. Cei al-alți erau mai astîmpărați, căci se mai măriseră și înăintaseră și ei în studii, ast-fel cei mai mari puteau să mediteze pe cei mici, prin urmare Dragomir putea să 'și cate un loc mai potrivit cu rangul studiilor sale, de acea tot cu permisiunea Popei Neculai se angaje ca petagog într'un institut din capitală, unde pe lângă intreținere mai avea și un salariu de 100 lei lunar.

Dragomir se inchise în institut. Nina plecă din nou la Viena, iar Cornelia fu retrasă din institut pentru motive serioase: era *grande demoiselle.*

V.

Veșnic deștept, cu cartea în mână, făcêndu-și diurna în meditație, explicând și ascultându-și elevii, supraveghêndu-i prin curte și în dormitor să nu se întâmple vre un sgomot ne-obijnuit, sau ducêndu-i la plimbare și iar aducêndu-i la institut, ținêndu-le conferințe sêptămânale și dându-le sfaturi prietinești, el însuși inconjurat de o mulțime de prietini; binevoitor și îndatorator către ori cine ast-fel îl cunoșteau colegi sei pe Dragomir.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Tot în același institut se afla și colegul seu Lucescu; diviziunea muncei înlesnia calea studiilor amêndorora, căci făceau cu rîndul într'o zi el într'o zi Lucescu.

Lucescu era un tînăr inteligent, venit în capitală tot ca și Dragomir pentru învĕțătură, însă mai fericit de cât Dragomir, căci Lucescu avea părinți, cari de și nu se bucurau de o stare materială suficientă, totuși îi mai trimeteau din când în când câte vre un pol pentru cărți și alte necesare; amêndoi însă coencideau perfect în modul de a gândi și de a simți. Directorul institutului, le oferise o cameră deosebită, care să serve de dormitor petagogilor și tot-de-odată pentru cameră de recreație.

Amĕndoi dormiau în aceiași cameră și trăiau nedespărțiți. De multe ori se întâmpla că Lucescu fiind de rînd să deștepte pe elevi și să-i adune în meditație, îl înșela somnul și cu tot ciasornicul cu clopoțel, care-l punea lângă căpătâiu să sune la ora hotărîtă, totuși nu se putea deștepta; atunci Dragomir, de-și nu era rîndul lui, se scula cu două ore până în zi, căci așa era obijnuit, zicea el, se ducea la patul fie căruia, îl mișca de două, trei ori de mână, îl aducea în stare de simțire și zicea scurt: «*la meditație,*» cu toate că elevilor le era greu să se scoale, când somnul e mai dulce pentru copii, totuși n'aveau ce face, sermani, erau datori să se supue regulamentului care ordona: *toți elevi institutului la* $5^1/_2$ *punc-*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tual se vor găsi în sala de meditație, iar cei absenți se vor pedepsi aspru de către petagogul respectiv etc. cu toate că numai aspru nu era Dragomir.

Elevi îl aflaseră că e blajin și de câte ori voiau să ese pe afară cu, sau fără trebuință din meditația plictisitoare, nu 'și mai cereau voie de la Lucescu, căci «e rău» ziceau ei, ci se îndrumau direct la Dragomir, căci noul petagog le da voie să meargă prin curte printr'un gest din cap, fără să-i mai întrebe cum și pentru ce, până ce într'o zi se pomeniră în meditație din o sută de elevi numai Lucescu și Dragomir.

Lucescu se uită atunci la Dragomir și nu 'și-a putut stăpâni rîsul.

—Unde-ți sunt oile Dragomire, îl întrebă colegul seu, zîmbind.

Dragomir se uită întâi în ochi lui Lucescu, apoi împrejurul lui și vĕzênd, că n'a mai rămas nici un elev în meditație roși la față, lăsă chimia din mână, se uită la ceas și zise: mai sunt 5 minute, voi suna de eșire.

După aceia sună.

«Sună de eșire, sună de eșire,» repetiră elevi jucând *hop-zdrob* prin curte, iar Dragomir se duse în camera petagogilor să mai citiască, până ce sufragiul să sune de masă. Masa dura câte-va minute, căci numai un fel de bucate preparate și nepreparate, pentru niște ființe fragede, cari muncesc intelectualmente să lupte cu uriașa știin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ță, nu presinta nici o greutate, pentru ca să sfârșiască atât de repede.

Chiar elevilor le era urît să mai întârzie în sofragerie în fața meselor întinse, însă goale; atunci își lua fie care sfertul de pâine uscat de trei zile în mână, (din principiul Domnului Director că să nu mănânce multă pâine), îl ascundea în puzunarul hainei și 'l mânca prin curte printre jocuri nevinovate și suspine, cari nu le mai uitau nici în vremea maturității. De acea sermanii elevi, abia așteptau cu nerăbdare să sosiască vesela primă-vară, să cază mai repede florile de cireși, de mere și de pere, să se arate pe pomii din grădină fructe necoapte încă, pentru ca într'o săptămână să facă culesul înainte de vreme: măncau siliți de foame pe furiș, căci Directoarea Doamna Iulci, era o femee piperată, care ar fi fost în stare să facă omor de om, dacă ar fi prins pe vre-un elev îndrăcit: cu toată severitatea Doamnei Iulci însă, elevii erau și mai dibaci, căci foamea era în stare să dărâme cetăți

In primă-vară, infirmeria institutului era mai populată, cu elevi bolnavi, că 'n ori ce alt anotimp al anului; deși picior de doctor nu nimeria prin faimosul institut, totuși elevi nu erau lipsiți de doctori, căci Doamna Directoare se mândria în fața părinților a-i căror copii se aflau în institut, că numai dênsa este în stare să vindece ori ce boală, că ea e cea mai bună mamă de copii, că precum îngrijește Dumnia ei copii,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

alta nu e 'n stare: ba 'și făcea singură apoteosa, că a fost în stare să starpiască din institut chiar rîia și tifosul.

Sosia Iarna. Doamna Iulci, era pasionată după economii: două brațe de lemne pentru toate dormitoarele în număr de șeapte, aceasta era porția pe care o da servitorului din pimniță; și căldura în dormitor nu se simția nici odată; elevii tremurau de frig; i apuca dureri teribile se stomac; învinețiau și clănțeniau din dinți; atunci își părăsiau mai mulți paturile și se adunau câte trei într'un pat să se poată încălzi; cearșafurile și fețele perinilor nu se schimbau cu luna; premeneli li se da la două septămâni odată; dormitoarele se aerisiau și se măturau la epoci nedeterminate; o putoare pestilențială domnia prin toate părțile, afară de camera petagogilor, cari singuri își îngrijau de curățenie.

Cu chipul acesta într'o iarnă se declară o rîie teribilă; abia atunci autoritățile școlare s'au interesat să fie trimiși elevii atinși de rîie fie care la locuința sa. Și toate aceste economii le făcea Doamna Directoare spre a putea în vacanțe să se plimbe pe la băile din *Öliopatak*, de unde era din naștere.

Intr'o zi elevii, cu mic cu mare se puseră în grevă: reclama lor, murmurul, ce se ridica și isbia auzul Directorului, indiferent de tote aceste neajunsuri, era că nu li se dedea de ajuns nici pâine, nici de mâncare; că multora mai slabi de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

costituție le a venit leșin în clasă; că părinții lor plătesc câte 700 și 800 anual, pe lângă taxa doctorului și a băilor câte 40 de lei de fie care elev, și pe când părinții lor i cred îngrijiți părintește, Directorul își bate joc de sănătatea lor și de banii părinților lor; că Directorul luase angajamânt față de părinții lor să le aducă profesori în institut, pe când el lăsase întregul institut în mâna unui singur petagog și abia acum după multă stăruință a elevilor le aduse pe Dragomir pentru Latina și Greaca; în sfârșit și pentru multe alte motive bine-cuvîntate se pusese elevii în grevă, care grevă avu drept rezultat de a-le îmbunătăți starea prin următoarele modificări: că în locul fasolei cu pastramă mirositoare și cartofi încolțiți încă din anul al treilea să li se mai adaoge de aci năinte și carne de berbece cu orez fert în apă curată, iar joia și dumineca să li se dea și gogoși pregătiți cu cocă. Cu ast-fel de hrană, elevii ajungeau din zi în zi mai piperniciți; toți păreau că ar fi zăcut de lăngoare, și studiile le secau forțele fără să aibă alimente necesare, prin care să le înlocuiască. Ast-fel indicile liceelor la sfârșitul anului scolastic erau impestrițate cu corigenți și repetenți în deosebi.

Iar cei în competință se mirau de regresul școalelor noastre.

Prezența lui Dragomir înlocuia toate promisiunile Directorului, apoi cu venirea noului petagog în institut se aplanase toate lucrurile.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Sâmbătă seara și în ajunul serbătorlior, Dragomir le ținea cuvîntări prin cari îndulcise spiritile: adesea ori se servia de pilde din viața sa de elev proletar, fără să determine persoana, care păţise atâtea pentru dragostea învĕţăturei de a-se lumina prin sine, el le spunea cu elocința unui orator, care se pricepe a fi înțĕles de acei ce-l ascultă: că a cunoscut un elev așa și așa fără mijloace, fără părinți, străin, dar plin de nădejdea viitorului, care a învins toate mizeriile și a ajuns la scopul final etc.

Elevii îl cscultau cu luare aminte, se liniștiau și începeau să înțĕleagă întru cât'va problema vieței. In interval de doi ani de când Dragomir se afla în mijlocul lor se deprinseseră cu el și le era drag ca de un om care-l iubești fiind-că și el te iubește.

Dragomir și Lucescu erau elevi a-i clasei VII-a; de doi ani aproape trăiau nedespărțiți. In clasă Dragomir se ținea printre fruntași.

Cu toată grijea institutului, cu toate preparaţiile particulare ce le avea, Dragomir părea că înclină spre partea literară, de acea profesorul de matematici, Domnul Jora, care ura din principiu tot ce aparținea literaturei, nu se cam învoia cu Dragomir și pace, cu toate că la figură i semăna lui Dragomir, în cât mulți îl credeau de fiul D lui Jora.

Domnul Jora era un om de o statură potrivită, figură rotundă și grasă; mustață mică și fără

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

vêrfuri, deși în vêrste de 50 de ani totuși la mers păstra tactul unui adolescent. Ochii sunt oglinda sufletului, dar la el era contrariu.

Era într'adevăr un om excepțional: nu-i convenia societatea niměnuia; se ținea departe de ori-ce manifestație națională, politică și în fine departe de societate: ast-fel fiind Domnul Jora, inima lui nu fusese deprinsă a se impresiona nici de lacrima, nici de bucuria aproapelui; atât cât 'și a putut cultiva mintea prin mijlocul țifrelor lăsa mult de dorit așa precum trebue să fie un petagog destoinic, menit a lumina generațiunile viitoare.

Dragomir nu fusese amenințat în nici o clasă la obiectul D-lui Jora, însă constatase el, că acest om, care calculează atât de bine distanța astrelor, nu se pricepe câtuși de puțin la analisa stărilor sufletești; personalitatea D-lui Jora ajunsese ciudată: generațiile, cari se indrumau în scena lumei, cu oroare își amintiau cum D-nu Jora i satiriza cu ironie, căci dacă intra în clasă și scotea pe vre'un elev la tablă dênsu nu proceda ca ori-ce profesor cu simțul conștinței și cu acea vocațiune de petagog antic de a stabili între elev și profesor perfecta armonie a unor sentimente frumoase, ci proceda după sistemul seu unic și ne mai auzit.

Elevul eșia la tablă: sufletul lui, mintea lui era concentrată la paralaxa soarelui sau la vre'un con de umbră și penumbră al lunei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Domnul Jora îl măsura cu privirea, apoi urma cu nn ton piţigăiat: D-ta prea-ţi răsucești mustața des; prea mult te joci cu ea de-ți stă așa înfoiată. Ce? ori vrei să-mi scoți ochii cu ea?

Elevul se desichilibra; starea lui sufletească se turbura și devenia înconscient de eul seu.

Domnul Jora: poftim de lucrează.

Elevul punea mâna pe cretă, lucra cât'va, și remânea gânditor, iar sfârșitul lecții rămânea nesfârșit.

Domnul Jora de pe catedră: treci la loc; îți pui unu; să-ți răsucești mai rar mustața, m'ai înțeles? Odată a scos pe Dragomir.

Domnul Jora de pe catedră: poftim de lucrează lecția 22: înălțimea munților în lună. Dragomir începu să deseneze: trase cu creta și dintr'un *condeiu* făcu un cerc; duse axa lumei, apoi equatorul și cele l-alte; în clipa acea i se păru că D-nul Jora voiește să-i obiecteze ceva; se uită la el cu sfiiciune.

Domnul Jora de pe catedră: la poezii și ode te-ai pricepe mai bine, nu este așa? Am auzit că scrii și la reviste, ai publicat și o carte?

Iar Dragomir se perdu în mizeriile unei lumi pline de ironie și nu s'a mai suit în munții din lună; un vârtej furios păru că-l cuprinse; clasa i se păru că se cletină și vorbele D-lui Jora păreau că mereu pică pe inima-i, precum picură undelemnul pe un jeratec aprins.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Și din zi în zi se stabilia o răceală reciprocă între elevi și D-nul Jora.

Învățau toți de frică nu de dorul de a se lumina, căci profesorul urît de elevii sei, sta în legătură cu obiectul: totuși Dragomir își făcea datoria și nu se îndoise o clipă de inteligența sa. Nu lipsia nici odată din clasă. Într'o zi se întâmplă să lipsiască: clasa păru că se întunecă.

Colegii lui se întrebau: mĕ, ce-i cu Dragomir? Aceasta se întâmplase cu o septămână înaintea sĕrbătorilor de paști. La institut nu ședea nici o clipă fără să se ocupe cu ceva: sâmbătă seara suia în camera de dormitor și scria ore întregi și nimeni altul n'ar fi îndrăznit să-l întrerupă de cât Lucescu, dar și atunci părea că dorește să nu-i pătrundă secretu și începea el întâiu să întrebe pe Lucescu: a venit D-nul Director? Ce fac copii Lucescule, și câte altele. Trăise atâta vreme cu Lucescu și nici odată nu îndrăznise să-i destăinuiască taina inimei sale. Cea ce i spusese lui Lucescu în convorbirile zilnice ce întreținea cu el în ore de recreație, se referia la modul cum a făcut cunoștință cu Popa Neculai, cum a trăit în timp de un an la el, apoi, i povestia pățaniile ce a suferit interval de 4 ani cu copii D-lui Grozăvescu și în fine cum venise la institut.

Dar peripețiile unor clipe de dragă memorie și le zavorise în sanctuarul sufletului seu.

Numele Ninei nu-l pomenise nici odată în institut, ca și cum i-ar fi făcut cel mai mare rĕu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ca să-l pronunțe și alt cine-va ; dar de câte ori imaginea ei strălucia în pervazul minței sale, devenia gânditor și se cufunda într'o melancolie chinuitoare : în asemeni momente Lucescu nu îndrăznia nici să priviască în ochii lui, i-se părea schimbat cu totul ; îl vedea atunci că scrie, mereu scrie, dar nu știa nici el ce. Într'o zi Dragomir se simți așa de turburat în cât i-a fost cu neputință să meargă 'n clasă ; remase în dormitor fără să se mai intereseze de elevi, și după plecarea lor, luă un condeiu și încercă să scrie ca altă dată : scrise și iar șterse, continuă din nou, i se părea că ziua acea e o zi fatală, neproductivă și pustie ; lăsă condeiul din mână și se așeză în pat ; peste câte-va clipe adormi cum nu-i se întâmplase nici odată să adoarmă peste zi.

Lucescu sosi, deșchise ușa cu băgare de seamă să nu producă sgomot, ca să nu-l întrerupă din reverie după cum credea el, dar se miră când îl vĕzu că doarme în pat Se apropie de masă, unde lăsase Dragomir manuscrisul și cu inima tremurândă citi :

"In regiunea cea polară.
De Nord, acolo-i a ta țară.
Ce m'am deprins a-o iubi.
Cu crînguri stepe ce 'nflioară
E a ta țară."

Prima strofă se putea citi, iar cele l-alte, carĕ urmau erau șterse și nedeslușite.

Lucescu se uită la Dragomir : acesta dormia, iar el resfoi o altă pagină și citi :

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

"Speranțele mereu se sting
De un vênt starnit de vijelii,
Ca niște galbene făclii . . . . . .
Se sting, le aprind și iar se sting!

Resun 'a jale și-a pustiu
Al disperărei aiurit,
C'un vuet lung și nesfârșit
Tot repetând: târziu! târziu!

Din ochi-mi stropi se scurg mereu
In al vieței răsărit
Și-mi sting lumina ce a lucit
In fundul sufletului meu."

Dragomir făcu o mișcare fără să deschidă ochii, iar Lucescu emoționat se retrase în vêrful degetelor din dormitor; după câte-va minute se sculă din pat ca și cum s'ar fi speriat de ceva, se frecă la ochi, i se păru că a dormit prea mult, își vĕzu manuscrisul pe masă și se cutremură la ideea că Lucescu i-ar fi putut citi în suflet; închise manuscrisul în bibliotecar și căzu din nou pe gânduri; toată viața sa sbuciumată îi defila prin minte: își aminti de Tudora, de la care primia regulat scrisori, dar căreia i respundea a rare ori; i reveni în minte imaginea mamei sale și ultimile ei cuvinte:

«Dragul meu să nu te lași de învĕțătură;» ziua sîntutui Petru, distribuirea premiilor, hora din satul lui poetic, Oniță lăutarul, Tolea văcarul, toate acestea parcă le vedea pictate într'un tablou de un maestru, dar așezat în fundul unei camere întunecoase, de asupra căruia străbătea abia o rază de lumină; apoi i se părea că vede un alt tablou, așezat într'o cameră mai luminoasă, unde se distingea Kir Simonis băcanul ca o ca-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

petenie a vandalilor, care se năpustește asupra întregului seu avut; mai la oparte i se părea că vede un templu zidit în onoarea Sf. Spiridon în care distingea glasul Popi Neculai, iar el într'un colț al bisericei făcênd mătănii; de aci vedea alte tablouri mai de curînd pictate și așezate într'un salon mobilat, unde imaginea Ninei le detea un farmec minunat și o viață fericită.

In toate aceste vedenii, Nina reieșia mai clară, mai interesantă și mai reușită de zeul numit *întâmplare.*

In cei din urmă timpi părinți Ninei se mutase din Str. Olimpului; odată cu mutarea lor însă, Dragomir încetă de a-se mai duce pe acolo; i făceau rău casele de alături goale și pustii. Nu mai eșia nici în oraș, ci se închidea în camera sa și citia. Toți bani ce-i căștigase din preparații și de la institut 'i cheltuise cu o bibliotecă în valoare de 400 lei, pe care o cumpărase de la un tînăr care 'și ruinase sănătatea cu femeile perdute și avea nevoie să-'și o repare pe la băi.....

Sermanul Dragomir, își resbuna tocmai acum vandalizmul ce îl făcuse odinioară Simonis: avea un fel de cult pentru cărți; se lăsase cu un singur rînd de haine de slăbiciunea cărților.

Tudorel mai venise de vre-o câte-va ori să-l chieme, că e invitat de Popa Neculai la masă, însă Dragomir se scuzase, că e ocupat și nu poate părăsi institutul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Sosise și serbătorile paștilor. Dragomir spusese lui Lucescu că dacă va mai veni Tudorel al Popei să-i spue că a plecat la țară în comuna sa natală cu ocazia serbătorilor.

Intr' adevăr Tudorel venise să-l chieme cu o scrisoare din partea Popei și a întregei familii, dar aflând despre plecarea lui Dragomir se întristase el însuși.

A treia zi după sărbătorile paștilor, Dragomir primi prin poștă o altă scrisoare: nerăbdător a deschis-o.

Se aștepta la dojeni din partea Popei Neculai, dar nu se întâmplase în tocmai așa.

Cuprinsul scrisorei era următorul:

«Domnule Dragomir!»

Află ca am sosit din Viena, însă de astă dată cu hotărîrea de a-nu mĕ mai înapoia. Bazată pe cunoștința D-tale, îndrăznesc a-te ruga să bine voiești a lua osteneala până la noi strada P. T. N. . . ., unde locuim.

Familia mea te dorește. Terminând studiile în limba germană, și simțind azi necesitate de cunoștințe mai întinse în materia limbei române, m'am gândit la D-ta să-mi predai noțiuni de literatură română.

Cunoscênd aptitudinea D-tale în materia sus menționată doresc să am fericirea a-mĕ socoti printre elevele D-tale asiduitoare.

Te salut cu adâncă stimă. „Nina Hillebrand."

Dragomir citi scrisoarea și iar o reciti, apoi o strînse în palme și o alipi de sin.

Nina, acel înger blond, acea dulce vedenie, care'l urmăria în tot locul îl chema să-i predea lecții.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Inima lui începu să-i bată ca un pendul neregulat; i se păru pentru un moment că-i un vis, dar scoase din nou scrisoarea, se uită la iscălitură și-o apăsă asupra buzelor: nu e vis, nu, murmură el, și atunci părea că 'i resună mai clar ca ori și când vorbele ei: așa-i că nu ne vom uita?.

Mĕ duc, șopti printre buze în extazul bucuriei! Și ce fericit era că de astă dată nu mai avea ocasiune să mai dea ochi cu Cornelia, care de câte ori ori se ducea pe la casa părinților ei în lipsa Ninei îl ameția, că el făcea altă dată vizite mai dese pentru că-i plăcea fata chiriașilor din curte și câte alte banalități, care 'i produceau un adevărat desgust, motiv, care-l hotărî în cele din urmă să nu se mai ducă pe la Popa Neculai. Se gătì ca de sĕrbătoare cu costumul de paști: cravată nouă, guler nou, ridingotă și pantaloni negri. Lusescu se miră de el; nu-l mai vĕzuse altă dată așa de bine gătit.

Ochii lui Dragomir exprimau atâta fericire launtrică, încât părea că nu e 'n stare să o zăvoriască în inimă-i. Își luă bastonul și pălăria, apoi zise: la revedere *mio caro*. La revedere, rĕspunse Lucescu, dar încotro dragă?

La întoarcere îți voi destăinui, ce n'ai știut până acum, însă până atunci ai răbdare, *carissimo*! Și eși din institut așa de vesel precum nu-l vĕzuse Lucescu nici o dată de când îl cunoscuse.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

VI.

Noile case, unde se mutase familia Hillebrand, erau așezate în fundul unei curți vaste, care amintește curțile boerești de la țară.

Câți-va plopi înalți, a căror frunză tremură la cea mai mică adiere de vênt se învecinau cu un dud bătrîn, cu mai multe sălci pletoase și cu vre-o câți-va dafini; la mijlocul curței se afla o grădină de formă rotundă, împrejmuită cu răchiți tăeți simetric cu foarfecile.

Curtea cu binalele dintr'ênsa erau proprietatea unui neamț bătrîn, fost maior în armata austriacă și pe vremea acea rentier.

Intr'un apartament locuia el cu bătrîna-i îngrijitoare, iar în etajul de jos locuia familia Hillebrand. Două camere cu un mic *antreu* un salon și o bucătărie, aceasta era noua instalație a părinților Ninei.

Salonul era simplu aranjat însă estetic: un pian de abanos lucitor, păstra splendoarea trecută a posesorilor; iar de asupra lui atârna pe pereți în ramă bronzată portretul Ninei lucrat în desen și admirabil reușit; la mijloc o masă de nuc, de asupra căreia se afla un album de fotografii și un altul îmbrăcat în catifea roz, împodobit cu un leu de argint: albumul de versuri, pe care îl detese Dragomir ca semn de admirațiune pentru maestria ei la pian. Imprejurul căminului câte-va glastre cu flori: un chiparos, o lă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mâiță, un ficus și o zambilă invoaltă exalau un parfum amețitor în salon.

Câte-va canapele îmbrăcate în alb mătăsos și o lampă metalică cu abajurul roșu mătăsos de forma unui cort, concurau în frumusețe cu tablourile în desen și pictură.

Prometheu legat de lanțuri în munți caucaz, căruia vulturul 'i rodea ficații, cu figura lui chinuită, cu musculatura lui în unele părți contractată, în altele dilatată, cu trăznetele lui jupiter: acest tablou desenat în mărime naturală reieșia printre altele ca: Betoven, Verdi, Vagner etc.

Pe lângă aceste, tablourile părinților Ninei pictate la Viena și încă altele vre-o patru, reprezintând: o noapte sub poalele Vezuviului, pe Adriatică și în fine un resărit și un apus de soare, toate acestea făceau impresia unei galerii de tablouri.

In câte-va momente Dragomir ajunse în strada P..... T..... și intră prin curte cu sfiiciune. Nina exersa la pian. Își aruncă din întâmplare privirile spre poartă din dreptul ferestrei. Dragomir, șopti dênsa tresărind și eși întru întimpinarea lui.

—Am primit o scrisoare din partea D-tale, zise Dragomir salutând respectos.

—Da, ți-am scris, și îți mulțumesc de grabnica atențiune, ce mi-ai dat D-le Dragomir, ce bun ești!

—Ași fi cel mai fericit muritor D-șoară, de ași putea să te servesc cu ceva.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

—O.... D-le Dragomir, te știam de mult cât ești de bun și nu mĕ indoiam nici de astă-dată, de acea ți-am scris. După cum cunoști D-le Dragomir, din anul trecut am terminat cursul secundar la Viena; conservatorul și școala de croitorie m'au făcut să mai întârzii; cunoștințele mele mi-ar salva situațiunea întru cât s'ar raporta la viitor, dar aceasta cu privire la țara mea; de oare-ce însă ocupațiunea părintelui meu e pentru tot deuna în România, de acea m'am gândit să fiu inițiată în literatura limbei vorbitoare, în care pot mărturisi fără să mĕ jenez sunt slabă D-le Dragomir.

—Vorbești mai clar și mai dulce de cât cea mai neaoșe romăncă D-șoară.

—A.... D-le Dragomire, poate limba mea maternă nu mĕ îndoesc, întru cât privește limba română însă, am nevoie de un profesor.

Dispui D-ta de ore libere D-le Dragomir?

—Negreșit că da.

—Atunci te rog, în orele de care vei dispune să bine voiești a te ocupa și de viitoarea D-tale elevă Nina Hillebrand, fie chiar de două ori pe sĕptămână și tot sper să fac un progres.

—Și chiar în fie care zi D-șoara, numai să nu ți se urască.

—A nu, D-le Dragomir, voiu fi cea mai zeloasă elevă.

Dragomir zimbi fericit. I se părea că se des-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

chide înaintea sa o nouă lume «*cu alte ceruri, cu alte stele cu alți zei*».

Doamna Hillebrand sosi din anticameră. Dragomir se sculă în picioare și respectos 'i sărută mâna.

Discuția ce mai urmă se raporta la viitorul lui Dragomir, la chestia bacalaureatului și altele. Din ziua acea Dragomir începu a preda lecții de literatură D-șoarei Nina Hillebrand în fie-care zi cu o regularitate matematică.

De aci năinte își încordase puterile și mai mult: se închidea în camera-i de la institut, resfoia pe masă maiești în ramura ce avea să predea și după ce devenia stăpîn pe materie, pleca să 'și facă orele de lecție: vorbia așa de clar și cu așa rară dibăcie de petagog, încât ar fi crezut cine-va că deja ocupă vre-o catedră la Liceu. Intr'o zi vorbi despre frumos. „*Frumosul,*“ zise Dragomir, „*este tot ce ne impresionează într'un mod plăcut atât în natură cât și în producțiunile artei neatârnător de interesele omului. Culoarea, forma, sunetul și mișcarea sunt elementele sale: aceste reunite măresc frumosul.*“ *etc.*

Nina îl asculta cu luare aminte.

„De pildă,“ urmă Dragomir, „D-ta întruneștî toate aceste elemente, culoarea feței Matale rumenă în contrast cu albastrul ochilor, mișcările grațioase, vocea de îngeri, formele perfect proporționale, toate concură la mărirea frumosului.“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Nina roși, apoi urmă: și D-ta crezi că sunt frumoasă?

—Nu numai cred — dar și vĕd.

—Iți place atât de mult frumusețea D-le Dragomir?

—Și mai mult frumusețea însoțită de rare calități.

—Și găsești vre-o calitate în mine, care să-ți placă?

—O..... de ar fi toate înzestrate cu calitățile Matale, lumea ar fi o societate de îngeri.

Nina plecă ochi în jos, apoi continuă: nu-mi-ai vorbit nici o dată ca în ziua de azi; n'am fost deprinsă cu complimente din partea D-tale.

Dragomir era turbure: își simția têmplele cum i svâcnesc. Explicațiunea lui de astă-dată era o curată declarație de amor; nu-și putuse zavori secretul în inimă; se trădase ca un copil; dar și imaginea Ninei nu-i detese pace nici o clipă de când o cunoscuse.

Dragomir simția de mult că o iubește și se încercase să nu dea nici un fel de importanță acestui sentiment, care i resvrătia liniștea gândurilor de până acum, dar încerca o luptă zadarnică.

Afară o ploae însoțită de bubuituri recoria pământul ars de secetă; pe cer se succedau fulgere; un fulger violent despică într'o clipă bolta apoi tună groaznic. Sublimul în natură, D-șoară,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

zise Dragomir; lecția ce urmează vom lua despre sublim.

Nina devenise palidă; era cât pe aci să dea un țipet, însă prezența lui Dragomir o îmbărbătă.

Natura se mai liniștise, norii fură duși de vênt departe în alte regiuni, seninul și calmul se restabiliră pe cer.

Am spus adevărul, zise el, urmând șirul conversațiunei. Nina iarăși tăcu. Dragomir de astă dată i se păru cu totul altul, se încerca să ghiciască sensul cuvintelor lui și nu putea.

—La-ce te gândești atât de mult o întrebă Dragomir?

—La-ce ai spus D-ta adineauri, zise ea.

—N'am făcut de cât am spus adevărul urmă Dragomir fixând-o cu privirea.

—Și asest adevăr mi l'ai spus mie pentru întâia oară?

—Negreșit că da.....

—Ai luat seamă să nu fie vre-o iluziune optică, D-le Dragomir?

Iluziunile optice, D-șóră, se întâmplă de câte ori obiectul zărit e la o distanță foarte depărtată, pe când nu e același lucru între D-ta și mine.

—Și totuși mămița îmi zice că sunt urîtă.

—De mult dragă ce-i ești te poreclește ast-fel.

Nina surîse. Ora mesei sosise, iar Dragomir se sculă să plece.

— Am pregătit să iei cina cu noi zise Nina, dacă 'ți va face plăcere...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

—In cas când prezența mea n'ar deranja pe nimeni, mĕ simt cel mai fericit de câte ori pot întârzia în familia D-lui Hillebrand.

— Atunci nu te grăbi, ci șezi, zise Nina: până acum mi-ai fost profesorul meu, de acum fi bunul nostru oaspe.

Dragomir mulțumi printr'un gest din cap, iar Nina se duse să așeze masa.

Remas singur în salon, începu să studieze cu patimă portretul Ninei. Ce frumoasă ești! și ce fericit m'ai face! șopti el, dar nu se poate, nu, eu am fost fiul nenorocirei! nu se poate! Sufletul, ei e însăși fericirea de care n'am avut parte nici odată.

Și remase mult timp așa, contenplând portretul, până-ce Nina deșchise ușa salonului și 'i pofti la masă.

Fără îndoială zise Nina, că vei exajera cu portretu-mi tot așa cum ai exajerat și cu originalul.

E un model perfect, zise Dragomir așezându-se la masă. După ce sfârșiră masa, Doamna Hillebrand își vĕzu de trebi.

Nina și Dragomir mai eșiră în grădina situată la spatele caselor bătrînului rentier.

O bancă se afla așezată sub umbra unui dud bătrîn, iar pe bolta senină se ivi și luna rotundă ca un glob de foc.

Dragomir și Nina se așezară tocmai pe banca de sub dud. El privi când în ochi Ninei, când

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

la lună, apoi urmă: sunt clipe de mulțumire în viața noastră D-șoară, cu cari rescumpărăm un veac de suferințe.

—Și ai simțit multe clipe de acestea Domnule Dragomir?

—De câte ori am avut fericirea să fiu lângă Dumneata.

—Găsești atâta mulțumire în casa noastră?

—Cum n'așî fi putut'o găsi în casa părintească..... mărturisesc că n'așî mai putea să trăiesc mult timp departe de familia D-voastră.

—Și nu ne vei uita nici odată?

—O. . . nu! . . .

—Dar de-ce lăcrîmezi?

—Dragomir se uită împrejurul lui, suspină ușor să nu fie observat de Nina în timp ce o stea căzătoare lăsa pe boltă o dungă de văpae, apoi zise: mi-e greu să-ți spui D-șoară! Ce greu e pentru omul singur, singurel!

Nina suspină și ea, plecă ochii în jos și tăcu.

—Așa-i că am dreptate să lăcrîmez?.

—Nu mai lăcrîma, îi zise Nina strîngêndu-i de mână.

—Nu ești singur..... crede-mĕ nu.....

Dragomir o fixă din nou cu ochi. In acel moment își simți inima cu totul robită și numai fu stăpîn pe sine. Nina se afla lângă dênsul și 'l ținea strîns de mână; capul ei plecat, atingea fruntea lui arzêndă: în tăcerea amêndorora se legăna

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

poate același respuns aceași dorință aceleași aspirațiuni.

După o pauză scurtă Dragomir urmă: îmi place să cred că nu vei uita noaptea aceasta cu farmecul ei sfînt D-șoară.

—Impresiunile primite din armonisarea unor dulci sentimente nu se uită nici odată D-le Dragomir, ci rămân adânc gravate în suflet: amintirile lor trăiesc în noi și noi trăim prin ele; a-i putea să crezi una ca asta sau te-ai încerca D-ta poate?

Dragomir remase o clipă nehotărît; își șterse cu batista sudoarea de pe marginile frontale, voia să-i spue în sfârșit, că un dor nebun îl muncește, că o iubește, că fără dênsa ar fi nenorocit, dar îl cuprindea sfiala acea copilărească și i era greu să spue cuvîntul de întâiu.

—D-ta a-i fi în stare să ne uiți D-le Dragomir, zise ea văzêndu-l că tace.

—Nici odată, nici odată, așî fi cel mai nenorocit D-șoară.

Nenorocit?

Da, așî fi nenorocit urmă el, acoperindu-și fața cu mâinile, fiind-că n'așî mai putea trăi fără D-ta!

Nina roși ca un trandafir înflorit, obrajii ei ardeau ca para focului: cu ochii plecați în jos nu zise de cât foarte încet: știam Dragomire.....

Dragomir i cuprinse în mâini frumosu-i cap; o sărută lung pe frunte, în ochi, în gură, apoi zise ca un om în delir: ce dulce și frumoasă ești!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Nina înconștientă se rezemă de umĕrul lui se alipi și mai mult de el și îi șopti:

—Acum mĕ crezi că nu mai ești singur?...

Dragomir îi sărută mâna.

—Și în tot-de-una mĕ vei iubi ca astă seară? N'ai să mĕ mai uiți, n'ai să mĕ mai părăsești?

—Țin la Maica mea, ca un fanatic la Isus: amintirea ei fie-ți drept garanție că în tot-de-una te voiu iubi, zise Dragomir. Te cred îi zise Nina, acoperindu-i gura cu pĕrul ce-i undula pe umeri; dar uiți greutățile ce ai de învins? uiți că mai a-i trebuință să fii mult timp liber?

Aceste simple cuvinte a-le Ninei, i amintiau că realitatea era într'adevĕr cu totul alt-fel de cât aceste dulci clipe, totuși el încheiă scurt:

N'avea nici o grije. Te-ai gândit vre-odată să-ți legi viața de pasul vre-unei ființe pe pământ?

Și dacă m'am gândit, zise ea, ideea aceasta mi s'a părut în tot-de-una nerealisabilă.

—Pentru ce?

—Pentru că trebue să ghicești..... mai târziu poate.. dar până atunci e nevoie să suferim..

—La o mică întârziere te gândești zise Dragomir, prefăcêndu-se că înțĕlege, că de el e vorba: adică timpul ce-i trebuia pentru absolvirea liceului.

—Poate și mai mult zise Nina.

—Fie un an, urmă el, însă până atunci iată ce am hotărît și 'n acel moment scoase din puzunarul vestei două verghete de aur una cu numele ei alta cu numele lui.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

—Ai proectat o logodnă ?

—M'ai priceput.

Păstrează-le încă la tine, pentru aceasta voiu trebui să pregătesc pe mama : în ori ce cas frumos te-ai gândit și întinse brațele pe după gâtul lui.

Mămița, zise Nina tresărind.

Doamna Hillebrand veni să-și chieme fiica, căci ora era zece, când trebuia să se culce.

Dragomir se sculă ca dintr'un vis feeric; adresă câte-va cuvinte de mulțumire doamnei Hillebrand, apoi sărutându-i mâna, iar pe a Ninei strîngênd'o călduros, le adresă la plecare un somn ușor și vise plăcute.

In luna dragostelor, când paserile vin de la mare, când luncile și pădurile resună de concertele lor, în ziua de 1 Mai, Nina și Dragomir realisară primul pas al visului lor. Se logodiră.

VII

Lucescu era obijnuit să vază pe Dragomir în toate serile, în camera lor de la institut, iar dacă se întâmplase arare-ori să lipsiască, aceasta cel mult până la nouă. Intr'o seară îl aștepta ca de obicei să vină, însă ceasul înaintase și Dragomir nu mai venia. Și tot așteptându-l, somnul îl părăsi, dar curios cum era de lucrările lui Dragomir, care se ferise în tot-de-una de el, se apucă să caute prin vravurile bibliotecarului: un nou manuscris i

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

atrase atenţiunea. Il luă în mână şi se aşeză la masa, unde lucra Dragomir. Titlul era scris cu litere gotice: «*Lumină şi adevăr*» şi se apucă să citiască; caută repede autorul; două iniţiale D. M. îl denunţară. Apoi începu să citiască cu lăcomie însoţită de frică: citi ca un hoţ, care se grăbeşte să fure ce-i mai bun, dar care îl trec năduşelile morţii de frică să nu fie prins. Era frumos cea ce citia Lucescu, în cât nu slăbi caietul din mână, de la 12 din noapte până la 6 dimineaţa. Din fericire ziua ce urma era dumineca şi nu avea nici o grabă să deştepte elevii pentru meditaţie, prin urmare i lăsă să mai doarmă şi tot mai citi din *Lumină şi adevăr*. Se luminase de ziuă, iar Lucescu stinse lampa. Incă 2 pagini, încă una, în sfârşit a terminat; după acea deschise din nou bibliotecarul şi aşeză manuscrisul la loc. Apoi reveni la masă şi începu să se gândiască la cele ce citise. Se poate? zise Lucescu. Istoria unui amor deşi e veşnic veche, totuşi în manuscrisul lui Dragomir i se păru nouă; cea ce-l supăra pe Lucescu, era că numele eroinei din romanul seu, era înlocuit cu trei steluţe. Cine să fie persoana acea? Toată istoria aceasta i se părea ca un bazm. In acel moment uşea dormitorului se deschise şi Dragomir i curmă firul gândirei. Era îmbrăcat tot ca 'n ziua a treia de paşti, cu deosebire că la botoniera hainei purta şi un boboc de trandafir. Lucescu îl măsură de la creştet până 'n picioare până ce ochii lui i alunecară asupra unei verghete de aur; dar n' apucă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

să-l întrebe de unde vine și ce însemnează această înfățișare galantă, când Dragomir reluă:

—Nu te mira, mio-caro, m'am logodit.

—Adevărat?

—Da, respunse el fericit.

—Cu cine amicul meu?

—Cu Dșoara Nina Hillebrand.

—Te felicit dragă, te felicit, dar se poate să nu-mi spui până acum nimic despre toate aceste?

—Am ținut în secret, dragă Lucescule, și ași dori să nu mai știe vre-un altul, nici chiar colegii noștri. . . . la nuntă, doresc să le fac surprinză, până atunci însă sper să-mi faci plăcerea.

—N'avea nici o grije, șopti Lucescu, D-zeu să-ți ajute frate Dragomire, și l'a îmbrățișat călduros.

—Dar vergheta, amicul meu, uiți că te poate demasca?

—Voiu avea grije să nu o port în clasă.

Și din ziua acea Lucescu se făcu părtaș al întregei sale vieți.

Terminară în același an liceul și după ce repurtară victoria amêndoi la bacalaureat, Dragomir alergă într'un suflet să anunțe logodnica-i de reușită.

Și cum se ducea în fuga mare pe stradele capitalei cine-va îl opri în cale.

—Dragomire, unde fugi așea?

—A . . . părintele Neculai, zise Dragomir, schimbându-și culoarea feței.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

—La Sfinția-ta veniam părinte, să-ți anunț isbânda de la bacalaureat.

—Să trăești taică, apoi îl sărută pe frunte. Copii taichii cei cuminți, nu mĕ îndoiam câtuși de puțin, odată ce Tudorel al meu a reușit, se putea Dragu să rămâie mai pe jos?!

Și Dragomir, însoțit de Popa Neculai, din vorbă în vorbă, ajunseră acasă.

Pe drum, Popa Neculai îl mai certă părintește, că cum se poate el, Dragomir să nu 'și aducă aminte un an întreg de casa Popei, să nu mai dea pe la Sfinția-sa atâta vreme; iar Dragomir se scuză, zicênd, că a fost anul preparator de bacalaureat, că avea un motiv destul de serios de n'a putut să vie, iar Popa Neculai l'a iertat, dar cu condițiune ca să nu mai facă altă dată așa.

Popa Neculai porți pe Dragomir să treacă în camera Corneliei ca să-i mai ție de urît — fiindcă Cornelia e bolnavă zise Popa — de vre-o trei patru săptămâni.

Tudorel nu mai venise din târg, iar Preoteasa Maria era ocupată cu de a-le mâncărei și tocmai de la «cuhnie», care era situată în fudul curței i adresă lui Dragomir un: «bine ai venit—bine ai venit!»

Iar Cornelia, auzind în antreu vocea lui Dragomir, tresări din pat, se schimbă la față și inima începu să-i bată când mai încet, când mai grăbit și n'a putut să nu lăcrîmeze, cu toate că s'a încercat să fie «*tare*».

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Dragomir bătu la uşe, iar Cornelia lăsând broşura din mână pe care se vedea o scenă din Rocambole, zise: Intră. A.... D-ta eşti Dragomire!

—Mĕ iartă că mĕ găseşti în starea aceasta, care nu mai plăcere nu poate să-ţi procure.

—Fii liniştită Cornelio, dacă aşi ştii că sunt socotit ca un străin, atunci îţi mărturisesc, că-mi pare reu de am venit să te jenez cu prezenţa mea.

—Şi fără să mĕ jenezi, nu-ţi pare de fel rĕu că ai venit pe la noi?

—Eu cred, că mĕ bucur de câte ori viu pe la părinţii mei cei buni.

—Te bucurai poate altă dată, însă acum nu cred, zise Cornelia, poftindu-l să ia loc.

—Nu te înţĕleg Cornelio.

—Se poate, zise ea cu un surîs prefăcut, care ascundea cea mai fină ironie şi de odată schimbă vorba.

—Ştii că Nina s'a mutat de la noi?

—Nu, zise Dragomir, prefăcĕndu-se că se miră.

—Se poate? A.... ai şi o verghetă?!

Dragomir se uită şi el la verghetă pe care o uitase în deget şi devenind galben ca ceara zise: e un obiceiu al elevilor absolvenţi de licee—vergheta asta n'are nici o insemnătate.

—Imi dai voie? zise Cornelia, intinzĕnd mâna să-i scoată vergheta din deget; din fericire însă nu eşia.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

—De-ce să nu? și se prefăcu, că dorește și el să o scoată, dar fu în zadar.

Cornelia suspină greoi, i veniră noi ameţeli, o cuprinseră din nou frigurile și nu mai putu să urmeze șirul conversaţiunei.

—Mĕ iartă Dragomire, mi-e frig. Apoi începu să tremure și 'și ascunse faţa sub plapomă. Ar fi ţipat și nu putea; ar fi voit să-l opriască de a face pasul acesta și nu se mai pricepea.

Vedea în curînd pe Dragomir soţul Ninei și pe Nina la braţul lui, plimbând-o la *șosé* — sau ducĕnd-o la teatru sau la vre-un concert. De ce s'a temut n'a scăpat și Cornelia îl iubise, dar n'a îndrăznit să-i o spue, fiind-că Nina fusese mai îndrăzneaţă și mai dibace de cât ea, că slava D-luĭ Părintele Neculai i detea ei o zestre bunicică și era destul de potrivit dacă Dragomir, care n'avea nici o avere ar fi contractat căsătorie cu dĕnsa; dar acum era prea tărziu poate; spusese ea Preotesei, că dacă s'ar mărita vre-o dată, n'ar lua pe altul de cât pe Dragomir și Preoteasa șoptise Popei și Popa Neculai plecase însuși după Dragomir — după destăinuirea Preotesei — să-i vorbiască ceva serios, acum când e vorba de viitorul lui și tocmai de acea Popa Neculai i zisese să treacă în odaea Corneliei să vorbiască ăntâiu tineri împreună; apoi să aranjeze a-i bătrîni toate cu rost și cu socoteală.

Și de acea Popa Neculai poftì pe Dragomir să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

vie în camera sa și începu să-l întrebe din fir până în ață, că ce gând are acum, iar Dragomir dacă i respunse, că se va înscri la litere, Popa Neculai i a mai zis că s'a gândit vre-o dată și la căsătorie, iar Dragomir a roșit la întrebarea Popei Neculai și n'a știut ce să mai zică și a respuns așa fără să se mai gândiască, că mai are vreme pentru asta, dar Popa Neculai i a atras luarea aminte și s'a mulțumit cu atâta, că Dragomir să nu facă pasu ăsta până ce n'o întreba pe Popa Neculai.

Apoĭ s'a întins taina și mai departe și s'a vorbit și despre chiriașii din curte, iar Popa Neculai se miră cum de nu știe Dragomir, că chiriașii nu mai locuesc aci; se făcea de asemenea și Dragomir că se miră de asta. . . . . .

Dar când Popa Neculai a început să-i spue lucruri pe cari el nu le știa, Dragomir se schimbă cu totul la față.

—Nu se putea alt-fel, urmă Popa Neculai, numi plătise chiria pe un an; bătrînul s'a întors de la Viena. Doctorii nu-i au dat nici o speranță, din cauza unui reumatism ne îngrijit bătrînul a devenit paralitic.

—Care bătrîn, întrebă Dragomir?

—Domnu Hillebrand chiriașul meu.

—Ce fel Domnul Hillebrand suferia de reumatism?

—Ce nu știai?

—Știam că-i dus în străinătate, ocupat cu niște

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

afaceri, însă cum stau lucrurile nu m'am interesat să aflu.

— Şi acum ce a devenit familia Hillebrand, întrebă Dragomir, prefăcêndu-se, că n'are nici o ştire de părinţii Ninei.

—Presupun că se află tot în capitală, dar cea ce ştiu, e că bătrînul le a scris să se mute în provincie.

—Şi ce crezi a primit familia propunerea D-lui Hillebrand de a părăsi capitala?

—Bine înţĕles că da, de oare ce nu mai aveau alte resurse de traiu, şi apoi e ştiut, că viaţa în capitală e scumpă, pe când în provincie o duce omul cum poate.

Dragomir aflase din gura Popei Neculai multele pe care el nu le ştiuse şi Popa Neculai i spusese toate aceste fără să bănuiască, că Dragomir era logodnicul fetei D-lui Hillebrand.

Dragomir nu căutase să intre în intimităţile familiare a-le logodnicei sale. Nu îşi întrebase de cât inima şi de oare-ce ea îl îndemnase să 'şi lege viaţa de o fiinţă iubită, nu vru să mai întrebe, nici să asculte de nimeni.

După vre-o două ceasuri de şedere, să sculă să plece. Popa Neculai nu-l opri dar îl rugă să vie mai des, după ce-l aviză că e nevoit să chieme un Doctor să vază ce are Cornelia.

Când trecu în camera Corneliei să 'şi ia ziua bună, dênsa dormia, de acea nu o mai supĕră

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

și Dragomir plecă turburat ca nici odată încât însăși preoteasa Maria se miră de schimbarea lui.

VIII.

—E, ce impresie a produs logodnicei tale vestea reușitei?

—De unde dragă Lucescule, nici n'am fost.

—Cum se poate, că par'că într'acolo plecaseși!

—Plecasem într'acolo și pe drum m'am întâlnit cu Părintele Neculai.

—E și, ce are a face una cu alta?

—Nu mĕ pricepi, mĕ întrebă că unde alerg așa și eu care nu puteam să-i spui adevărul, îi spusei că tocmai la Sfinția-sa plecasem să-i aduc vestea reușitei; pe drum mi-a reproșat, că dece n'am mai fost de mult pe la sfinția-sa și câte altele-; în sfârșit intru în casă, când colo ce se vezi. — Cornelia îmi observă vergheta.

—Ce imprudență, zise Lucescu mirat! E și ce ai făcut?

—Ce puteam să fac de cât să mint, dar ce folos, că a ghicit totul mai bine de cum i-ar fi spus cine-va. Părintele Neculai a mers până acolo, în cât mi-a vorbit despre căsătorie.

Și tu ce i-ai zis?

I-am dat să înțĕleagă, că nu mĕ pot hotărî de acum la așa ceva.

—De sigur nădĕjduește să-ți dea pe fica-sa, și după mine unu n'ași fi refuzat o zestre bunicică și o pereche de case frumușele.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Dragomir privi o clipă pe camaradul seu crunt, deveni mai posomorît de cum era și după un moment de tăcere urmă: ești mai tinĕr ca mine Lucescule, și permite-mi să-ți fac o mică observaţie: de prima oară te aud vorbind așa, cea ce mi dovedește că ești un materialist în puterea cuvîntului. Pentru că vorbim de căsătorie, te întreb cunoști tu însemnătatea acestui cuvînt?.

Lucescu dete din umeri apoi: ași putea să zic ba, pentru-că n'am avut nici odată vre-un motiv să mĕ ocup de însemnătatea căsătoriei, dar după mine o repet, prefer pe una bogată de cât pe una mai săracă de cât mine.

Dragomir zimbi, apoi: avem câte o părere contrarie, de acea îmi place să discutăm: ne căsătorim. Dar pentru-ce, naște întrebarea?. Mĕ voiu mărgini să-ți esplic în mărginile cunoștinței mele. Cei mai mulți din cari faci și tu parte, ținta căsătorii lor este a se îmbogăți în mod nedemn, te rog să-mi ierți expresia. Și ast-fel contractează căsătoria așa numită de interes.

O mică parte dintre noi insă bine înțĕles de un temperament deosebit de al celor-l-alți, privim cu totul alt-fel căsătoria.

Ne hotărîm la acest pas, avĕnd drept țintă: perpetuarea și îmbunătățirea specii umane și pe baza aceasta suntem determinați să alegem ce-i mai bun și mai superior, cu privire la gen și la cultură. Lupta vieții este grea și 'n consecință ne trebuește un tovarogi de luptă, de suferință și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

în cele din urmă de fericire: acest tovarosi însă e greu de găsit sub ori-ce condițiuni s'ar găsi lumea: nepotrivire de cultură, de caracter, și de avere, sunt motive, cari contribue la nașterea divorțului; mai cu samă cultura superficială a femei, pedantismul, îndrumarea ei cu atâta ușurința în lume, năzuințele ei paradoxale, luxul, vanitățile și alte calități uricioase își au origina în educațiunea maternă și de unde rezultatul funest: alcătuirea unei societăți putrede, care n'are nici o temelie, nestatornică și care-i amenințată de o sigură peire. Femeea e prototipul îngerilor, însă acest înger cobărît pe pământ, are misiunea cea mai grea, de la virtutea căreia deprinde fericirea generațiilor ce vor veni.

Lucescu privind în ochi lui Dragomir, asculta cu luare aminte fără să zică un cuvînt. Dragomir făcu o pauză.

—Vorbește, zise el, îmi place cea ce 'mi spui, pentru care nu pot de cât să-ți mulțumesc.

—Da, aceste sunt părerile mele dragul meu, și cred că nu va urma între noi doi vre-o supărare, dacă discutăm.

Din contră, mĕ interesează Dragomire, pe cinste îți spui, că am început să fiu de o părere cu tine.

A nu, fie care e demn din parte-i să-și urmeze principiilor sale, dacă e convins, că corespund cu adevărul și lumina. Eu unul, ast-fel gândesc și pot să termin discuțiunea ce am înseput: după

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mine, educația, căznicia, economia și cinstea, ce o pretindem de la femee stau opus diametral cu averea, pe care o pretindem de la dênsa; una din două: sau femee înger — sau avere, iar cele l'alte cerinți— simple formalități; căci belșugul averei, venit din senin e adesea causa unei nenorociri perpetue de cât o fericire reală.

Adolescenta ca și adolescentul din zilele noastre se sprijine pe miile de poli ce i vor rĕmâne moștenire de la părinți, iar educațiunea serioasă pentru ei va rĕmâne o taină: cunoștințele serioase, cari reclamă o muncă onestă, vor fi reduse la simple formalități până la sosirea momentului de *mariage*.

Iată cari au fost motivele mele, *mio caro*, de am evitat din resputeri căsătoria de interes. Sunt sigur, că mĕ veĭ condamna ca și mulți alți de-ce n'am dat preferință Corneliei, care-i bogată și am preferit pe Nina — însă ți-am spus am principiile mele și mĕ conduc după ele.

Lucescu se simți atins sub impresia celor din urmă cuvinte așa precum se simțise atins Dragomir la începutul conversației, când Lucescu îi amintise ca un apropo de zestre. Conversația de astă-zi îmi va servi ca o normă după care mĕ voiu conduce în viață, zise Lucescu, căzênd pe gânduri. In sfârșit Lucescule, eu te părăsesc de o cam dată zise Dragomir sculându-se de pe scaun.

—Unde vrei să mergi, nu stai să prânzim?

—Nu, nu mi-e foame, mĕ duc să vĕz ce fac a-i mei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Lucescu îl pricepu ce vrea să zică, de acea îi întinse mâna călduros și i zise: la revedere. Dragomir se îndreptă în strada P. T. N. Il apucase un dor nebun de Nina.

Popa Neculai, nu fără intenție i arătase niște adevăruri crude, dar tocmai din cauza aceasta Dragomir simția trebuința de a vedea pe Nina să o întrebe în mod intim, să se apropie tot mai mult de dênsa, să o roage chiar, numai să-i arate situațiunea familii sale, să 'și deschiză cu un cuvînt cartea inimei înaintea lui și dacă va fi în adevăr precum spusese Popa Neculai, atunci el însuși să ia asupră-și ori-ce greutate.... Și dacă interesele familii Hillebrand reclamau trebuința de a se muta din capitală se gândia să se asigure de pe acum de un serviciu în provincie și în termen de un an să 'și prepare cursurile sale universitare în particular: ast-fel se gândia când se îndreptase spre locuința Ninei.

BIBLIOTECA CENTRALA
Bucuresci

IX.

—Liniștește-te Nino maică, lasă D-zeu e mare, să sperăm! Numai plânge, zĕu te rog, de nu 'ncetezi, mĕ duc, mĕ duc, să nu mĕ mai vĕd încotro oiu însenina.

—Nu pot, nu pot mamă, mi-e greu; de azi înainte nu mai avem pe nimeni....,

Domnul Mötz e hotărît; îl vĕzuși ce furios a devenit, când am renunțat și 'și vĕzu toate pro-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ectele sale nimicite; în cele din urmă, eșind din salon îl auzișĭ ce a zis: să ne căutăm case în scurtă vreme. Oh, cât e de greu mamă, să se vază cine-va într'un mod așa de brusc scăpătat! Și Nina acoperindu-și fața cu amêndouă mâinile, începu să plângă în hohote.

—Te rog pentru cea din urmă oară să încetezi Nino, de unde nu, îți mărturisesc că se întâmplă o nenorocire.

—Dar ce să fac mamă!

—Ce să faci, să nu mai plângi: cu prudență și răbdare vom învinge ori-ce greutate.

—Bătrînul Mötz e hotărît mamă! Ori primesc să deviu soția nepotului seu Adolf, ori să ne mutăm în cea mai mare grabă; și unde să ne ducem?

Oh, de știam intențiunile D-lui Mötz, să-mi fi dat universul întreg și nu-ți așĭ fi dat voie să te muți aci mamă!

—Dar nu înțelegi, că nici nu-mi închipuiam să aibă vre-un nepot; l'ai vĕzut tu Nino vre-odată mai de aproape? eu odată mi-aduc aminte să-l fi zărit în treacăt, dar nici că-l știu cum e la față.

—Oh, mai bine așĭ preferi să mĕ însoțesc cu moartea mea mamă, de cât cu Adolf! Ce urît e, par'că ar fi un perciunat de Moldova . .

—Și cu ce se ocupă?

—Cu ce să se ocupe: când e urît și ploauă, șede prin cafenele, când e senin se plimbă cu muscalii

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

la hipodrom: noaptea joacă în cărți; ast fel mi'l a descris M-me Cati bătrîna lor îngrijitoare.

N'aș schimba pe Dragomir al meu pentru toate comorile din lume.

—Știu scumpa mea Nină, și nici că te-aș sili vre-odată să te însoțești cu vre-unul, pe care nu-l poți suferi; Dragomir a fost alesul teu și eu te-am bine cuvîntat; bătrînul Mötz vĕzĕnd resistența mea a scris tatălui teu de la consimțimîntul căruia își așteaptă realisarea proectelor sale.

– A scris tatei? Nenorocitul, mĕ crede o marfă de vĕnzare! O mamă, mamă, ce nenorocită sunt!

Doamna Hillebrand își ținea strînsă la sin fiica, fără să mai poată găsi cuvinte de consolare. Era aproape vremea prînzului; mama și fiica nu se așteptau în acest moment la vizita niminuia; dar tocmai atunci ușea camerei lor se deschise fără de veste și un bătrîn cu bastonu în mână surîse ironic printre gingii lipsite de dinți.

—A . . . Domnul Mötz, exclamară amĕndouă tresărind!

Domnul Mötz era un om înalt și spătos; obrajii lui falcoși i atârnau ca niște urechi de elefant; umerii înalți i dau înfățișarea unui cocoșat; rezemat pe baston, la pragul ușei se legănă din picioare și cu ochii lui mărunți și negri urmări pe Nina.

» E . . . te ai mai gândit rĕutăcioaso . . am scris și D lui, tatăl D-tale despre frumoasa mea hotărîre: ți s'a spus dacă nu mĕ 'nșel că Adolf al meu e moștenitorul a 8 milioane; familia Huber

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

din Londra s'a stins și ultimul coborîtor al acestei familii e Adolf Huber; toate jurnalele au publicat această fericită noutate; Adolf al meu în curînd va pleca la Londra să intre în posesia acestei colosale moșteniri; pe lângă aceasta, toată averea și casele mele vĕ rĕmân tot vouă, iar părinții D-tale vor avea o pensiune anuală de 20 mii lei. Adolf mi-a mărturisit cu lacrimi în ochi, că te iubește strengariță, și fiind-că îl iubesc atât de mult țin să-i fac complectă fericirea; sper în sfârșit să fi cu minte și să nu mai dai norocului cu piciorul.»

Inima Ninei tremura ca o frunză expusă vijelii; cuvintele bătrînului Mötz, i resunau sinistru pe lângă urechi, ca sunetul bulgărilor de pămînt, cari se isbesc de capacul unui coșciug; nu simțise nici o dată mizeria vieței ca în acel moment.

Nina părea că nu găsește nici un cuvînt de obiecțiune: un fel de groază i cuprinse intreaga ființă; șezĕnd pe scaun ochii ei păreau că urmăresc pe cine-va să vie din spre poartă și nu putea să pronunțe nici un singur cuvînt: nu îndrăznia nici să afirme, nici să nege ceva.

Doamna Hillebrand de asemenea tăcea, iar bătrînul Mötz urmă:

»Ce? Nu mai nebunii susțin în ziua de azi, că există amor; i-auzi gugumănie, să preferi pe un elev sărac, care nu-și a terminat studiile încă, fiind-că îți-ameți capul cu niște versuri nesărate; sunt în stare să-i zdrobesc creerii, să-nu'l mai vĕd pe aici . . . El e mai capabil de cât Adolf al meu,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«care-i milionar ; și ce are a face, dacă Adolf al meu n'are bacalaureat . . .

Câți licențiați n'am vĕzut eu lihniți de foame! »

Bătrînul devenise furios cu atât mai mult, cu cât tăcerea Ninei și-a mamei sale se prelungia mai mult.

—Băeatul este sărac, însă e destul de 'nțĕlept D-le Mötz, și apoi trebue să știi că-l iubesc . .

Domnul Mötz tremură de mănie.

—» Cuvintele tale mĕ fac să cred sau că ești nebună, sau că . . . de pe acum să te socotesc madama acelui sărăntoc« . . .

Nina gemu sub pulsul cuvintelor lui sarcastice: nu era de ajuns că o umilise, dar o și insultase pe față ; câte-va clipe rămase mută ca o epileptică, apoi după ce se reculese :

—Respect bătrînețele d-tale d-le Mötz, însă nu și poziția d-tale bogată, față de o proletară, pe care îndrăznești să-o insulți. Sunt chiriașa d-tale și nimic mai mult ; voiesc să fiu lăsată în pace, cât timp mai stăm aci ; numai părinților mei le datorez supunere, iar cât pentru d-ta, n'am de cât . . . Bătrînul cletină din cap, apoi cu un gest de dispreț :

—»Să-mi liberați casele în scurt timp : omul nu se poate înțĕlege cu voi în nici un chip ; nu voiesc să vĕ mai țin nici o zi, nu, în locul recunoștinței găsesc disprețul, he !

—Nici de cum D-le Mötz, cea ce ți cuvenia.

—N'ai vrut să scapi greaua situație a părinți-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

lor tei, nu, fii nenorocită atunci, sfârși bătrînul Mötz, trântind ușa după sine.

Era așa ceva ca și cum o vijelie ar fi întunecat pământul. Nina și mamă-sa plângeau fie care în parte și amêndouă se siliau să se ascunză.

Nina în întunericul ce se lărgia înaintea vederilor sale, nu zăria de cât o mică rază de speranță: această rază pătrundea în fundul sufletului ei. Dragomir, șoptia atunci. Unde ești tu Dragomire, o. . . numai tu n'ai să mĕ părăsești! Iubirea lui de care ea era convinsă, o făcea să spere și să crează că nu e singură, că împreună cu ea, mai e încă o ființă care va lupta și care o va scoate din întuneric. Intre aceste sosi o scrisoare de la D-nul H. prin care le vestia să se mute din capitală.

Nina dete scrisoarea mamei sale să nu aziste și la durerea ei. Ochii ei erau înroșiți de atâta plâns; o clipă se gândi la sinucidere; dar dragostea pentru Dragomir cine i-ar fi putut-o ucide?

Voiu trăi, șopti printre buze; apoi: a. . . . uite și Dragomir! Vru să alerge, să se ascunza să 'și spele fața, lăcrimătoare, dar era prea târziu, Dragomir era lângă dênsa și o apucase de mijlocel.

—Ce, tu ai plâns Nino?

—De dorul teu Dragomire, dar iată n'am să mai plâng . . .

—Copilă ce ești, dar se poate? Și Dragomir își strînse la pept logodnica.

Nina se feri de astă dată să întâlniască privi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

rile lui Dragomir; ochii ei plecați in jos, păreau ca fixează un punct și numai unul.

El i ținea mâinile strîns într'a-le sale și totuși i se părea că-i mâniată pe el de ceva; venise vesel să-i aducă noutatea reușitei de la bacalaureat, dar fiind-că n'a găsit-o precum spera, noutatea lui se învechise în raznele inimei. Schimbarea Ninei il preocupa și alt-ceva nimic; în acel moment mii de ideii îi trecură ca un vârtej prin cap: îi se părea că Nina 'și a schimbat ideea, că l'a dat deja uitări și câte altele; numai la scenele dintre ea și D-nul Mötz sau la scrisoarea D-lui Hillebrand nu s'ar fi putut gândi nici odată.

—Ce ai tu Nino dragă?

—N'am nimic Dragomire, însă resuna atâta durere în glasul ei!

—Tu-mi pari a-fi mai mâhnit de cât mine.

—Fiind-că te-am vĕzut mâhnită pe tine, de acea am devenit și eu așa de posomorît; o, eram așa de vesel înainte de a intra în curte, dar de odată par'că fusei cuprins de o vijelie, așa mi sa părut când te-am vĕzut; spune-mi Nino, întâmplatu-sa ceva în lipsa mea?

Nina nu se mai putu abține: ochii ei inundară în pârae; cu greu se putu uita în ochii lui, apoi: D-nul Mötz, ne dă afară din casă Dragomire, nu mai voiește cu nici un preț să prelungiască termenul ședерei; am fi rĕmas până să vedem hotărîrea ce va lua tata, dar nu voiește cu nici un chip.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

—Și pentru aceasta urmează să disperezi?

—Fiind-că n'am pe nimeni Dragomire!..

—După cum observ Nino, tu nu mĕ mai iubești, zise el cu durere.

—Ba da, te iubesc, îmi uitasem că tu nu mĕ vei părăsi, cu toate că D-zeu m'a părăsit.

—Știu scumpă Nină, Popa Neculai mi-a destăinuit totul, de acea m'am grăbit să viu la tine, să-mi arăți situațiunea cum stați; acum însă nu mai e nevoie de alte comentarii te-am priceput: lacrîmile tale mi-au vorbit mai mult de cât trebuiam să știu; dar nu mai e nevoie să disperezi câtuși de puțin, dacă întâmplarea ți-a luat sprijinul părintelui teu, tot ea ți-a dat un tovaroș de luptă, care 'și ia angajamînt solemn, că nu te va părăsi.

—Îți mulțumesc Dragomire.

—Nu mĕ mai reține nimic în capitală; am terminat și cu bacalaureatu; prin urmare primul an de studiu îl voiu prepara în particular.

—Ce fel, ai reușit?

—Da... Nino; m'am grăbit pentru-ca să-ți aduc și ție vestea.

Nina, ca și cum s'ar fi deșteptat dintr'un vis amar, îl sărută și par'că toți norii grămădiți pe fruntea ei se împrăștiară în zare.

—Voiu solicita suplinirea pentru ocuparea unei catedre în orașul C. și nu vom avea de-ce să ne mai tânguim; în provincie viața e mai eftină, aide-mi nu te îngândura, suntem tineri, vom munci.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

—Da suntem tineri Dragomire, și muncind amêndoi putem produce mult.....

Nina se invioră la auzul acestor cuvinte și numai plânse; după acea începu să i istorisiască intenţiunile D-lui Mötz la auzul cărora el grăbi plecarea din capitală.

Pentru transportul lucrurilor se găsiau în ființă 1000 de lei.

De-o-cam-dată erau de ajuns și pentru necesitățile celor trei persoane, cari în curînd trebuiau să părăsiască capitala.

X

—O sută patru-zeci de la suplinire, o sută de la institut și o sută de la D-nul R . . . fac trei sute patru-zeci de lei pe lună, nu e așa dragă Nino, că vom fi fericiți ?

—Da, Dragomire, nici nu mă îndoiesc de aceasta, de acea eu nu doriam nimic pe lume de cât să fiu lângă tine ; de azi înăinte nu voiu să mai știu de nimeni. Privește Dragomire, odăița asta voiu pregăti-o să-ți serve de cancelarie ; aci îți voiu așeza bibliotecaru cu toate cărțile tale, o masă și 2 canapele, una pentru tine și alta pentru mine; precum și glastrele cu flori, care-ți vor produce tot de-una impresii plăcute de cîte ori te vei apuca să scrii.

—Nu uita și portretul teu Nino.

—Bine dragă, aci pe păretele din fața ferestrei,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

voiu așeza și covorul cu cadîna acea care-ți va inspira poezia orientului.

—Iar portretul teu să-mi inspire poezia nordului.

—Ba nu, cu aceasta se obligă originalul, încheiă Nina zimbind.

—Ce dulce ești, zise Dragomir îmbrățișând-o.

—Lasă-mĕ, lasă-mĕ, îl apostrofă Nina, plină de grații smulgêndu-se din brațele lui și căutând să aranjeze fie-care obiect la locul seu în noile case.

Era atât de fericită, în cât tărăgănia încet și ne deslușit printre buze o melodie dintr'o romanță, care se potrivia de minune cu momentul plin de farmec . . . .

"Ce dulce, ce dulce,
E sincera iubire . . . ."

Dragomir o observa și se îmbăta de fericirea ei.

Nina suită pe scaun bătea un cuiu în părete, pentru ca să atârne covorul și de acolo apoi urmă :

—Nu este așa Dragomire, că în trei sĕptămâni cel mult vom putea fi și cununați . . ah, atunci să vezi cum te va iubi Nina!

—Nici vorbă, toată zăbava constă în termenul celor 3 publicațiuni, ce să fac la oficiul stărei civile. Ce blând și ce frumos s'a purtat D-nul C. ofiicierul stărei civile cu mine zilele trecute!

M'a scutit de o mulțime de cheltueli ; un legist destoinic dragă. După cum știi imi trebuiau acte de decesul părinților, cari reclamau o sumă de cheltueli, căci trebuia să le scot cu martori falși;

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

e bine, bunătatea acestui om n'o voiu uita nici odată : în ochii lui cine-va lezne poate citi un suflet mare și plin de noblețe. Ce crezi că mi-a făcut acest om ? Cu singurul act de naștere ce-l posedam mi-a formulat toate actele căsătorii și fără nici o cheltuială. Vom mai aștepta să se facă si cele 2 publicațiuni și în zece zile, am scăpat și de greutatea asta.

—Ce liniștită sunt Dragomire, și ce fericită mă simt că în curînd ne vom uni în fața legii și a-lui D-zeu! Și cât aș dori să nu ne știe nimeni cuibul! N'ai vĕzut camera noastră, vino 'ncoa dragă, să vezi ce frumoasă e; iar alături de noi am pregătit și camera părinților.

Dragomir se sculă de pe scaunul de unde o asculta și amĕndoi se introduseră în cele-l-alte încăperi.

— Privește la spatele casii ce grădiniță ! Uite și un dud bătrîn ; nu-e așa că ție ți plac mult. duzii ? e bine, par'că ai fi poruncit, așa s'au nemerit casele aste.

—Mĕ simt incântat dragă Nino, ah, ce fericiți o să fim ! Nu o să mai fie prin aproprierea noastră nici Cornelia să ne mai pue beţe 'n roate.

—Adevărat Dragomire, eu mĕ mir cum poți găsi tu în tot-de-una termeni potriviți pentru veri ce idee.

—Poi nu e așa dragă, putut'am eu să respir în libertate lângă tine, cât timp am trăit în casele părintelui Neculai? De câte ori veniam îmi facea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mereu reproșuri, că te plac pe tine, că dacă fac vizite din ce în ce mai rare, este că tu nu mai ești acolo și câte altele, cari cu oroare mi-le amintesc.

—Acum le vom uita pe toate nu este așa ? Și vom trăi unul pentru altul.

—Da Nino, ce frumoasă e liniștea de provincie! Nu ne va mai ameți sgomotul capitalei, cu huruitul sutelor de birji, cu acea lume grămădită din câte patru părți a lumei. Privește strada ce liniștită e!

—Apropo e ora de clasă, 2 fără un sfert ; mĕ duc dragă la revedere, cată să nu răcești și apoi să te îmbolnăvești; să știi camera mea de culcare va fi chiar în localul școalei. Dragomir plecă la școală.

Precedentul lui Dragomir, Domnul E. fusese transferat într'un oraș de pe marginea Dunărei, din cauza conduitei sale necorecte. Domnul E. arare ori intra în clasă și atunci cam pe la sfârșitul orei; elevii erau supraveghiați în lipsa lui de servitorii școalei. Școala n'avea de cât 3 clase, căci era intru începutul formațiunei. Cei mai mari prin urmare, erau elevi a-i clasei a III-a, al cărei profesor fusese D-nul E. Elevii în lipsa D-sale stătcau la sfat cu servitorii: cel mai *giambaz* dintre ei atunci, povestia câte și mai câte năzdrăvenii din mahala ce vĕzuse și ce auzise, iar Nicolae servitorul cel mai bătrîn suit pe catedră cu brațele și cu capul întins, asculta și făcea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

haz ca și Ioniță al doilea servitor dintr'un cap de bancă; elevii rîdeau și ei de se țineau de inimă de snoavele pe care le spunea Sulea giambajul.

Dar Nicolae tot mai avea grije din când în când să facă câte vre-o observație amicală, bine înțeles.

—Tăceți, nu faceți sgomot porcilor!

—Huideo!! se auzia din fund câte vre-unul mai *ciapcân.*

—Taci, firial-dracului să fi, se precipita atunci și Nicolae cu vorbă rea.

—Ia mai spune Suleo, ia, și pe urmă?

—E pe urmă.... din cârciumă a tulit-o pe stradă aia. . . . .

—Domnu he! Ce vorbești!! Și acum unde o fi?

—Mĕ copii, sări Lișteveanu din fund, știu eu mĕ, să mor de oiu minți: l'am vĕzut de la geamul unei berării, colo mĕ unde-i pus un neamț cu paharul în mână din care i curg spumele.

—E și ce făcea acolo?

—Uite sta pe un scaun el și pe altul un tovaroș de a-i D-lui și i trăgea nene la chifle, carambol mĕ, nu glumă cu niște elea în mână.

—Juca table mĕ prostule, ce tot spui tu de chifle, nu știu eu ce sunt elea, replică Ivănescu.

—E vezi, table, table camilo. . . .

—Ghici-mici, licurici. . . îl apostrofă Ivănescu, apoi: pe el copii bîz, bîz.... dați... mĕ, una, două, tatarararatrrrrr.....

—Nu vine Domnu, nici azi, sunați copii să o ștergem ura... a, huideo Niculae pobârnac, păs-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tărnac pac..... Incet găsiv'ar năbădăile, replică Nicolae dându-se jos de pe catedră ca un savant universitar.

Sgomotul asurzitor din clasă în curînd se perdu prin curtea vastă a școalei până ce nu se mai auzi.

Aceasta era situațiunea școalei, unde fusese numit Dragomir. Știau chiar elevii motivele pentru care Domnul E. fusese transferat; părinții, prinsese de veste că copii lor nu fac nici un progres, căci D-nul E. mai făcea și politică militantă; el se afla în tot-de-una în fruntea alegilor electorale. »*Până când din scoală toată o ruină a rămas.*«

Domnul E. venia să explice elevilor subiectul; atunci căta să exceleze, și cu gramatica D-lui Manliu făcută sul în mână întra în cancelarie și incepea să citiască, căci de când terminase D-lui studiile D-sale, trecuse vreme și 'și uitase însemnătatea subiectului și ce se numește *subiect pur gramatical.*

In declinări D-nul E. se socotia și mai tare. Descoperise o nouă regulă, pe care însuși D-nu Manliu uitase să o menționeze în gramatica sa.

Regula această D-nul E. le o enunța ast fel elevilor sei, care-l ascultau cu luare aminte: **„Toate vorbele limbei românești, cari se termină în ă, sunt substantive. De ex: impreună, e substantiv și se poate declina ast-fel: eu impreună cu tine, tu impreună cu mine, noi impreună cu voi.«**

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

D-nul E. le o dictase frumos și cu mare pacienţă, iar elevii o scrisese și pe caiet curat, cu care regulă se mândriau la examen.

Aceste erau cunoștiinţele elevilor, cari se plămădiseră în creerul lor fraged înainte de a face cunoștiinţa lui Dragomir.

Dragomir intra de prima oară în clasă, unde de astă dată domnia o tăcere sfântă.

Sosirea noului profesor în clasă, inspiră elevilor un fel de frică însoţită de respect. Ochii tuturora erau aţintiţi asupra lui Dragomir. Dragomir își luă scaunul de pe catedră și se apropie de ei în faţa primei bănci. Ședeţii copii, le zise el. Apoi urmă: voi știţi datoria ce se impune unui elev: silinţă la învăţătură și purtare bună; cu aceste 2, dragi copii, vom merge departe, mult departe ne vom lumina și vom deveni cetăţeni vrednici a-i ţărei. Intrase cu atâta dragoste în clasă, în cât copii pe cari i vedea pentru prima oară i se păreau niște îngeri; cea mai mare parte dintr'înșii desculţi și sărăcocios învestmîntaţi, însă cu ochii inteligenţi și atenţi la el, îl impresionase atât de mult, în cât i se păru că se vede printre rîndurile lor, ascultând pe Vintila Udrea cum le explică și le spune numai lucruri frumoase și folositoare. El, care nu părăsise un moment banca școalei, se vedea acum de asupra nevoilor, menit să ducă obolul muncei lui oneste, să lumineze o generaţie, care mâine poimâine își va aminti

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cu drag de el, precum își amintia și el de Vintila Udrea.

Prin stăruință și blândețe căuta să impliniască lăcunele lăsate de predecesorul seu. Cuvîntul lui «dragi copii,» pe cari elevii nu-l mai auziseră, activa într'înșii toate facultățile lor de gândire și simțire.

Orele de aritmetică, i amintiau pe satiricul Jora, a cărui metoadă cu groază 'și-o amintia.

De-și găsise elevi, cari nu se pricepeau să scrie numĕrul 1007, totuși printr'o sistemă petagogică în câte-va sĕptămîni de zile, elevii scriau cu ușurință și miliardele.

Cu venirea lui, ei aflaseră multe cunoștințe, despre cari nu li se pomenise; în primele luni avusese o luptă și o muncă amețitoare, până să-i îndrumeze pe adevărata cale.

Cea ce găsise numai era clasă, ci un staul de viței; auzise din gura lor năsdrăveni de cari Dragomir nu'și închipuia, că e 'n stare un creer omenesc să le născociască. I se spusese magar este verb.

Dragamir: conjugă.

Elevul, plin de nădejde că știe conjuga urmează: *eu magar*, *tu magar*, *el magar*. *et.*

Și totuși un elev, fiul unui tâmplar neamț, e'n stare să observe și zimbește printre buze.

Dragomir: tu știi copile?

Elevul: este substantiv D-le, și nu se poate conjuga.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Își poate închipui ori cine situația clasei și întunericul ce lăsase D-nul E.

Dragomir eșia din clasă poate pentru a suta oară, se îndruma și la cele-l-alte 2 preparații și după ce sfârșia și cu acestea venia acasă.

Lângă Nina simția un repaus de sărbătoare și o liniște sufletească, care i recrea puterile.

—Ai venit dragă? Vezi ce urît ești, abia ai venit și-mi spui că e târziu, ca să pleci mai curînd; par'că ți-ar fi urît lângă mine.

—Dar tu știi, că e timpu serviciului Nino, care nu sufere întârziere.

—E da, nu sufere întârziere, tot-de-una așa te-am pomenit. Nina, într'adevăr se simția jignită; orele lui de serviciu pentru dênsa păreau o tortură; ea ar fi dorit, că Dragomir să nu se miște din casă; ar fi dorit să se ție de urmele pașilor sei; îl iubia în mod exajerat și aceasta este începutul unei nenorociri, a-le cărei consecințe sunt ecourile unei vieți pustii și sbuciumate; socotia pas cu pas clipele cu ceasornicul în mână și cu ochii la poartă: la 4 a eșit din clasă, la 5 de la prima preparație, la 6 de la a două, acum e 7 și un sfert, iată aproape 7 și jumătate și el tot nu mai vine; Doamne, Dragomir nu mĕ mai iubește, da, o simt; când vine acasă i e mult până să plece și atât cât șede lângă mine, nu-mi spune nici o vorbă, citește sau gazete, sau reviste; tot timpul și'l consacră pentru treburile sale și pentru mine nu găsește nici un moment; ce? dacă n'am simți plăcerea vieței

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

acum în tinereţe, dar mai târziu, nu mai trăim pentru noi, ci pentru o altă generaţie. D-zeule, cât sufĕr! A.. nu, n'am să'l mai las să facă lecţii particulare, nu, mai bine prefer să fiu lipsită de ori ce de cât aşa.. De aceste idei era dominată, când Dragomir, obosit de muncă se arăta pe pragul uşei.

—Bună seara Ninule! Ce fel, nu mĕ săruţi ?. Nina cu ochi plecaţi în jos rĕmase nedecisă.

Este 8 Dragomire, şi pare-mi-se, că am tot dreptul să fiu mâniată pe tine.

—Dar nu socoteşti dragă, la $4^1/_2$ eşim din clasă, până la institut un sfert de oră şi cu una preparaţia şi iar alt sfert de oră până la D-nul R. o oră şi jumătate preparaţia a două şi distanţa de acolo şi până aci, priveşte e $7^1/_2$ aşa e, că-mi dai dreptate?

—Da în-tot-de-una tu ai dreptate şi eu nici o dată; ţi o spui să ştii, eu nu mai pot suferi asemenea viaţă, mĕ înţĕlegi?vroi să trăeşti pentru mine nu pentru lume..

—Nici nu mĕ gândesc alt fel dragă, aide-mi vino şi nu mai fi supĕrată.

—Nina veni, intinse braţele pe umerii lui, îl privi drept în ochi, apoi: sunt rĕutăcioasă, iartămĕ Dragomire; iubirea mĕ face să fiu ast-fel; ce vrei, sunt geloasă şi de umbra ta; vezi tu, aşi voi că ochii tĕi să-mi zimbiască numai mie, aşa e, că tu mĕ vei iubi nu mai pe mine şi nici o dată pe alta. ?

—Nino, de-ce te gândeşti ast-fel; tu nu ştii

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cât mĕ doare, când nutrești asemenea gânduri?

—Iartă-mĕ Dragomire, iartă-mĕ, am greșit, ce nebună sunt, și Nina se alipi de soțul ei, care o ţinea strînsă în braţe ca pe un copil, care să pocăește de greșeala ce a făcut-o.

XI.

Benoarele și lojele Teatrului Național sunt plinə de lume. Lumina electrică, decorurile scenei, artiștii și artistele, militarii prin stalurile de rangul I, toate aceste prin formă, culoare, și mișcare măresc frumosul și farmecă privirile. Tineri de prin stal se vĕd din când în când benoclând câte o frumusețe clasică prin loji și nu'și întorc privirile nici o clipă de la ele. Acțiunea se începe în scenă. Se represintă primul act din piesa 423; artiștii în costume variate de ghighel, găsesc destule tipuri ridicule la ordinea zilei spre a-le satiriza, printr'o infățișare identică după chip și aseměnare.

—«Bre, da bine mai seamănă cu coconu afurisitu ăla de actor,» se aude din galerie glasul inocent al unui biet fecior. După vorba alui din galerie, încep aplause frenetice bis bis.... Totuși tinereţea pare încântată în seara aceasta mai mult de farmecul altei tinereți de cât de reușita artiștilor.

—Ia împrumută-mi și mie benoglul te rog!

—Așa că e frumoasă, șoptește un ofițer de cavalerie vecinului sĕu.

—Dar cine să fie tînĕru, care stă lângă ea?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

—Ce, nu'l cunoşti? şopti cel-întrebat ofiţerului: Dragomir care s'a însurat de curând cu o frumoasă germană; ştie tot oraşul aproape despre această.

—Cu ce se ocupă acest Dragomir?

—Ştiu atâta că e student, urmează la facultatea de litere.

Domnii a trebuit să se întoarcă cu faţa spre scenă, căci cortina se ridica pentru a două oară.

—Iţi place Nino, aşa e, că artiştii sunt la apogeul lor în seara aceasta?

Nina cu ochii îndreptaţi spre scenă, părea că nu se îngrijeşte aşa de mult de întrebarea lui Dragomir.

—Da, joacă bine, şopti dênsa. Azistase de a rîndul la *Burg-Theater* în Viena, la reprezentaţiile celebrităţilor artistice şi teatrul nostru i se părea un fel de imitaţie nereuşită. O nouă furtună de aplauze isbucni în toată sala ; de astă dată aplaudă şi Dragomir din baerile inimei. Nina asculta cu atenţie însă privia rece.

Dragomir se uită în partea opusă a lojelor.

A..... D-şoară R ! murmură şi se inclină salutând. Nina se uită la el, apoi la D-şoara pe care o salutase, tremură ca sguduită de un curent electric, deveni palidă şi se ridică puţin de pe scaun, voind să se retragă mai în fundul lojei.

—Nu ţi-e bine dragă ? Nina tăcu. Vermele gelozii oarbe îşi reîncepea misiunea-i distrugĕtoare ; acum ea le vedea pe toate cu alţi ochi : i se pă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

rea că D-șoara R. nu numai salută pe Dragomir, dar i și trimite un izvor de sărutări prin blândul ei surîs. Ce voia să știe Nina, că a saluta o persoană cunoscută e o datorie, cu atât mai mult pe D-șoara R. care se afla cu părinții în loje și pe care o medita.

Dragomir își mai aruncă privirile prin staluri ; doi prietini îl salutară, carora a trebuit să le respunză printr'un gest din cap.

Nina din fundul lojei observă, că Dragomir iar salută, însă nu'și dă seama pe cine ; atunci își închipuește, că trebue să fie vre-o altă D-șoară, vre-o altă cunoștință și această închipuire i otrăvește sufletul.

In mintea ei toarce un fir de gândiri bizare : cu fruntea rezmată pe o mână privește în jos și nu mai spune nimic.

Mai e un act până la sfârșitul spectacolului și i se par veacuri.

Toate i sunt ne suferite : orchestra i face și mai mare reu; i pare rău de-ce n'a rămas acasă și să nu mai fi avut ocazie să vază ce a vĕzut: *Dragomir să zimbiască alteia ?*

Își privește în treacăt toaleta în oglinda de la spate și se întristează și mai rău; ba se înfurie în cât 'i vine să 'și smulgă camelia de la pept. Ce 'i folosesc toate, dacă Dragomir a zimbit alteia. A...de astă dată furia ei contra lui Dragomir ia proporții însemnate; totuși nu e'n stare nici să-i vorbiască nici să priviască în ochii lui; în inima ei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

se petrece o luptă înverșunată; ar vrea să găsiască un cuvînt în potriva lui și nu poate; 'și-l închipuește, că e un demon, care o 'nșeală, dar se simte dominată de puterea lui.

—Nino, nu-ți iei locu, sa ridicat cortina?

—Mĕ doare capu, nu pot să mai ascult nici să mai vĕd pe nimeni.

—Atunci să plecăm dragă, dacă ți-e rĕu.

—Dacă tu o voești!

—Voința ta este și a mea dragă, ce să mai stăm, dacă nu te simți bine.

Dragomir se ridică, i servi să se 'mbrace, apoi în liniștea cea mai mare eșiră din loje.

—Birjar, strigă Dragomir. Trăsura se opri, Nina și Dragomir suiră; peste câte-va minute erau acasă. In tot drumul nici o vorbă nu se schimbă între dênșii.

—Dar bine, dragă, cum ți-a venit așa de o dată rĕu, că erai bine, când am plecat la teatru.

Nina tăcu.

—De-ce nu-mi vorbești Nino, oh de ai ști tu ce rĕu îmi faci prin asta! Ce n'aș da să nu mai fi așa!

Nina începu să plângă și cu mâinile își acoperi fața.

—E poftim, dar pentru D-zeu ce ai? Tu nu vezi, că plânsul teu mĕ omoară; dar e grozav să trecem toată viața în plâns, îți mărturisesc mie unu mi s'a urît.

—Da, știu, o simt că ți s'a urît cu mîne; înțĕ-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

leg, că te simți nefericit lângă mine vezi, de acea plâng!

—Nino, de-ce ești copilă, dar bine dragă, eu 'nțelegeam alt-fel omenirea.

—De sigur azi ești deziluzionat.

—Nu vroi să zic așa dragă, dar cred și sper, că educația trebue să 'și imprime binefăcătoarea înrîurire asupra persoanelor culte. Aș vrea să știu ce însemnează plânsul tău?

— Cine a fost D-șoara aceia pe care ai salutat-o?

—Dumnezeule, ce gânduri, ce gânduri! Dar salutul dragă e o datorie și nimic mai mult de cât o datorie; D-șoara era eleva mea. Vai, se poate tu să crezi despre mine ast-fel!!

Nina nu zise nimic, dar nu se opri din plâns. Cu un cuvînt nu mă crezi, zise Dragomir în spazmul celei mai crude dureri; murmură ceva printre buze și trecu în cancelaria sa. Nu blestemase nici odată, dar sufletul seu simția atâta groază în cât sub impresia dezacordului conjugal începu a desnădăjdui; părea că un nor gros amenință seninul orizontului seu; de-o-dată se lăți întunericul de înaintea sa și-atunci o tristețe ne-înțeleasă i încinse întreaga ființă. Nu închise ochii toată noaptea; ar fi dorit să treacă în camera Ninei, să se încredințeze, dacă a 'ncetat de a mai plânge, dar nu, un sentiment vag îl opri pe loc.

Se luminase de zi. Era o dimineață argintie de vară; în aer plutia un miros sfînt de tei. In grădiniță, ascunsă printre frunzele de dud, doinea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

poetic o privighetoare: căte nu spunea ea lui Dragomir în limba ei! Razele soarelui pătrundeau prin ferești în toate încăperile. Dragomir se gătise să plece, căci se apropiase ora serviciului. Dar nu-l răbdă inima fără să se intereseze cel puțin la plecare ce face Nina, de acea trecu în vârful degetelor până 'n camera Ninei, cu gând să nu o deștepte, dacă va dormi; dar se înșelă: Nina ședea pe scaun la colțul unei mese și broda un pept pentru ziua onomastică a lui Dragomir.

—A... tu te-ai sculat deja, credeam, că dormi!

—Nu m' am culcat de fel Dragomire...

—De-ce?

—De dorul teu, și buzele amăndorora se reintâlniră cu aceiași dragoste nouă în tot deuna, după furtuni conjugale.

—Îmi promiți că n'ai să mă mai întristezi Ninule!

Pe cât timp voiu fi convinsă, că mă iubești, nu te voiu supăra nici o dată dragă.

—Să ne iubim cu rațiune nu cu pasiune Nino, numai ast fel vom putea progresa.

—Bine dragă, mă voiu sili să deviu precum dorești.

—Îți mulțumesc. Acum te las, însă cu condițiunea, că vei fi veselă în absența mea; treci în grădină și mă așteaptă acolo; ia ascultă ce frumos cântă privighetoarea! Fii tot ca ea de dulce, privighetoare, zise Dragomir plecând la trebi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

XII

Ca o ultimă speranță soarele apunea după dealuri verzi. Pe cerul ca de foc roșeatic se desenau tablouri admirabile. Liniștea de pădure era sfîntă. Copacii seculari reieșiau pe ici pe colo sombrii și gravi printe tufani. Câte-va păsĕri călĕtoare veniau a-se opri pe crengile lor, dar fără a-mai ciripi se lăsau malcom și misterioase. Isvorul doar făcea să se audă un murmur lin . . . cătându-și de cale printre potecuța singuratică, care se perdea de vale. Din depărtare abia se auzia clopotul însoțit de mugetul unui taur, perzĕndu-se cu incetu, pe când în dulcea rĕcoare a serei, venia să se amestece armonia unei doine cântată din gură:

"Prin desiș de codru verde
Frică mi-i, că mĕ voiu perde.
Vin-o neică, de-mi arată
Drumu satului îndată,
Că's străină neumblată!
Foiliță de trifoi
Flăcăiași cu ochi vioi
Săruta-i-ași pe amĕndoi" . . .

—Voiești să odihnim puțin dragă, ascultă ce frumos cântă; trebue să fie vre-o țărăncuță.

—Dacă voești tu, Dragomire, numai să nu inoptăm; mi-ar fi frică; n'am inoptat în pădure, de când sunt, ce crezi, mai avem mult pănă în sat?

—Să tot fie 2 ore, mai mult nu cred să fie: eu sunt de părere să odihnim Nino atât noi cât și caii, căci de aci năinte avem povĕrniș.

—Atunci să odihnim.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Biţa, ia opreşte caii, stăi! Biţa strînse hăţurile şi opri trăsura pe loc; apoi se dete jos, frecă urechile cailor, făcu un văluş din fân şi 'i ştearsă de năduşeală.

Dragomir şi Nina înaintară la braţ în cotro se auzia cântecul. Fata cobora pe potecuţă, terminându-şi doina prin versurile:

«Flăcăiaşi cu ochi vioi
Săruta-i-aşi pe amêndoi.»

După acea se aşeză în genunchi, se aplecă pe luciul apei de isvor şi începu să soarbă cu o sete de nedescris: beu, se recori pe faţă şi iar se sculă în picioare. Dragomir şi Nina priviau de pe costiş la cântăreaţă codrilor, care se credea, că e singură.

—Ce frumoasă e mititica, exclamă Nina, examinându-i trasurile feţei. Ce fericită e Dragomire, oh! cât aşi dori să fiu în locul ei, însă tu să fi pe coastă şi se mĕ admiri!

—Da, în ori ce caz e mai fericită de cât multe muritoare, în viaţa cărora se petrece o dramă continuă.

—Aşa e, că viaţa ei e o poemă idilică? Am s'o chem să stea, sunt curioasă să vorbesc cu ea, să o întreb din ce sat e?

—Fetiţă, fetiţă dragă, ia stăi puţin!

Fata işi întoarse privirile; tocmai acum vedea ea că mai era lume în pădure: stătu pe loc făcênd o mişcare de a fi surprinsă pe neaşteptate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Boerii, boerii. Doamne, ce o-fi cătând prin pădure?

Dragomir și Nina, ținêndu-se strinși de mână coborau cu băgare de seama coasta, agățându-se când de un tufan când de altul și se apropiase de fata de lângă isvor. Dragomir ei:

—Bună vreme, fetiță.

—Mulțumim D-voastră, D-le.

Nina ei: Cum te numești fetiță dragă?

—Florica lui Pĕtruț Mușatu.

Ce draguță e! după acea urmă:

—Din ce comuna ești Florică dragă?

—Din satul B.... coconița.

E dintr'un sat cu mine șopti Dragomir.

—Vintila Udrea, învĕțătorul comunei mai trăiește, Florico?

—A murit acum un an, ce mai bun învĕțător era D-le!

Dragomir simți o lacrimă cum 'i alunecă pe obraji. Florica privia la el mirată.

Nina urmă: — Cunoști pe una Tudora, Florico?

—Tudora fata reposatului primar he! Care are un frate în școalele mari din București!

—Da. acea Florico!

—Cum să nu o cunosc, nu e vecină cu mine, nevasta fiului reposatului Vintilă, are și 2 fetițe de toată mândrețea: pe una o cheamă Margarita și pe cea l-altă Lilica.

Dragomir simți altă lacrimă mai pronunțată,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

până ce nu mai vĕzu pămêntu cu ochii de cât ca prin sită.

Ce însemnează asta Dragomire, tu mĕ întristezi, zise Nina.

Din vorbă în vorbă înăintaseră o bună distanță. Dragomir se întoarse grăbit la locul unde odihniau caii să spuie lui Biţa să porniască. Nina și Florica mergeau alături.

—De-ce o fi plângênd D-nu D-tale coconiță?

—Fiind-că se apropie de satul lui pe care nu l'a vĕzut de 10 ani Florico.

—Domnul e din sat cu mine?

—Da, e fratele Tudorei.

Florica era să dea un țipet de bucurie.....

—D-nu e fratele Tudorei? Mumă, ce mândrețe de om; mĕ duc coconiță să spui Tudorei că cine-va vine.

Ce înger! Iată niste oameni simpli, cari se bucură de bucuria altora.

—O să mergi cu noi în trăsură Florico.

—Nu coconiță, eu taiu drumu mai scurt prin livezi; D-voastră o să ocoliți mult pe drumul mare.

Nina stătu pe loc și privi la Florica cum se perdu printre copaci, cari se răreau din ce în ce; trăsura se aproprie; după acea suiră amêndoi.

Dragomir părea abătut; mintea lui era preocupată cu toate amintirile copilării. Aceste locuri le mai vĕzuse el, însă când? Acum 10 ani.... Și în atâta timp câte nu se schimbă! Pădurea prin care treceau i se părea mai bătrînă ca altă da-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tă; copacii de aci înainte începeau a se rări; printre ramurile lor razele soarelui abia mai lăsau câte vre-o dungă aurie.

Incepură a coborî costișul; ăntăia clădire, care se zări fu biserica cu turla ei, apoi după acea în rând mai multe locuințe până ce să vĕzu satul întreg.

—Locul nașterei tale ce mareț e Dragomire! Ce păcat că numai pentru 2 luni ești hotărît să stăm.

—Cât timp vor dura vacanțele, m'am gândit, că unde vom putea petrece mai bine de cât în satul meu; eram sigur că o să-ți placă, dar când ne-o vedea Tudora?!

—Ce nerăbdătoare sunt Dragomire, oh, cum aș dori să o îmbrățișez! Sermana fată, cât a trebuit să sufere de dorul teu!

—Da Nino, tu ai dreptate; eu însu-mi mĕ cred nedemn de dragostea ei.

In acest timp treceau în fața unei cârciumi pe pragul căreia Oniță vechiul lăutar al satului cînta de zor chindia unor oameni, cari se înveseliau înăuntru. Onița fără să mai cunoască pe cei din trăsură, scoase pălăria din cap și salută cu respect. Niște câini, cari dormiau în ogradă, fuga, fuga se înșirară unii de o parte alți de altă parte a trăsurei și începură a lătra după trăsură. care lăsa în urma ei un nor de praf. In aproprierea primăriei un țigan juca pe fratele Martin, tovarășul lui de existență. Nichita se apucase la luptă cu el

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

pentru 50 de bani daţi de privitori, şi tocmai atunci şoptia ursului la urechi să se lase de bună voe să cază: Martin într'adevăr căzu, dar bietul Nichita ne fiind slăbit din braţe, alunecă de asupra ursului şi tot în aceiaşi clipă şi Martin de asupra lui Nichită. Nina vedea de primă oară o scenă de felul acesta, de acea zimbi fără să se poată stăpîni. Numai aveau mult până acasă.

Satul e situat pe plan: liniile drepte şi cu rescruciuri. In curând se vede şi o casă mai mare şi mai cu vază de cât cele de prin prejur.

In dreptul şoşelei un gard de stinghii văpsite şi din distanţă în distanţă câţi-va dafini; la mijloc porţile şi de aci înăinte în prelungirea gardului alţi dafini printre care şi câte vre-o plută.

Prin porţi dai într'o curte tapisată cu un covor de iarbă verde prin care o grupă insemnată de boboci cu labele intinse şi cu ciocurile în puf sau alţi smulgênd firicelele de iarbă apropiate, ţin un ison armonic lângă patru mume şi un tată. Un mânz şi un viţel fac în neştinţă alergări celebre de la un capăt până la cel-l-alt al curţii.

Mai de oparte pe lângă gardul din afară un curcan înfoiat în pene şi cu moţul lăsat în jos se ţine de câra unui cocoş turcesc, care de câte ori sare cu agerime este respins de curcan printr'o pereche de ghiare şi printr'o batere din aripi; cocoşul presimte, că adversarul seu e mai tare şi fuge ca o săgeată, apoi se opreşte iar în loc, se uită la adversar, bate din aripi şi anunţă fuga-i

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

victorioasă printr'un cucurigu! Înaintea porților e mai multă lume: copii, fete, neveste se uită curioase în partea din cotro vine trăsura. Acei, cari vin se uită la lumea grămădită la porțile casei numite și dintre toți numai pe Florica sunt în stare să o cunoască. Florica pare nerăbdătoare și de bucurie tremură; strînge pe Tudora de mână, apoi i șoptește la urechi: ghici, cine vine'n trăsură, ghici! Tudora cu mînele cămășei suflecate, privește cu neastîmpăr; vede de la distanță un domn în negre și o doamnă în floare, dar nu e'n stare să priceapă cine sunt străinii; își închipuește, că sunt niscai-va rude de a-le proprietarului, cari vor să întrebe ce-va. Nu mai e decât un pas și trăsura se oprește în dreptul acelei lumi grămădită la poarta locuinței.

Bița, oprește caii. Dragomir sare din trăsură ajută și Ninei să se dea jos, se uită la femei și nu e 'n stare să recunoască pe Tudora din mulțime. Florica însă e nerăbdătoare, o impinge de la spate și i zice cu glas pronunțat: Tudoro, nu vezi, că-i Dragomir!

Tudora tresare. Da, odată cu auzul acestui nume imaginea lui Dragomir reiese în persoana noului sosit; par'că l'a mai văzut când-va: Dragomir avea o aluniță pe partea stângă a feței și noului sosit nu-i lipsește acest semn; dar ochii, această pecete imprimată de natura divină, care e întâiul semn de recunoaștere, — ochii lui Dragomir nu-i ia uitat ea; privește în ochii lui căprui, e 'ncre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

dințată că numai Dragomir avea asemeni ochi și totuși nu 'ndrăznește să se apropie de el; hainele înfățișarea lui i sunt străine; femeia, care 'l însoțește și mai străină; i plac acești străini, se simte fericită să-i admire o 'ntreagă veșnicie, însă nu îndrăznește să crează cuvintelor Floricăi, că e Dragomir. Dar Dragomir, e mai curajios de cât dênsa: o clipă rămâne în fața ei, apoi fără multă ceremonie zice: Tudoro! Acum ea recunoaște și glasul lui Dragomir: sunt zece ani de când nu l'a auzit, dar și'l amintește ca prin vis.

—Tu ești Dragomire?

—Eu Tudoro!

Muică, Doamne, atâta poate să mai zică Tudora și i întinde brațele amêndouă, îl sărută pe frunte, pe ochi, în gură; o sărută și el, o strînge la piept, apoi lacrimile picură ca o ploae caldă din toate părțile. Nina e cea mai atentă și cea mai mișcată în fața acestei scene. Tudora e amețită de o fericire atât de neașteptată; nu-i rămâne vreme să se intereseze de persoana a doua. Dragomir, cu batista la ochi, arată surorei, care se pregătește cu el strîns la piept să intre în casă.

— Nina. nevasta mea, Tudoro!

Tudora se uită în ochii Ninei, ca și cum i-ar cere ertare că n'a observat'o într'un moment atât de grav, întinde brațul cel-l-alt, o cuprinde de talie și intră tus trei în casă. Tudora sărută când pe unul, când pe altul...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Era un moment rar din viața lor: iubirea unia această trinitate într'o singură persoană.

In odae rămân singuri aproape unul de altul, ba mai vin Margarita și Lilica în vârste între 8 și 9 ani.

Cele-l-alte femei se opresc în pridvor. Baba Rada exclamă teatral: Ce mândreţe de oameni, ce mândreţe, să-i trăiască sfîntu.

Iar Florica adaogă: ea par'că ar fi o stea și el un luciafĕr.

Și ce credeți voi, o să rĕmâie multă vreme pe lângă Tudora? urmează Baba Rada.

Nimeni nu știe să respunză — dar Vasile al Tudorei unde o fi soro?

S'o dus la târg, trebue să vină și el acum, respunde Florica.

Femeile vorbesc când de una, când de alta prin prispa casei, până ce amurgul se lasă peste satul liniștit.

Florica însă e curioasă și par'că tot ar mai vrea să fie spectatoare la scena aceasta, de acea privește printre geamuri în odaea luminată de o lampă, care arde pe masă.

In odae e tăcere. Nu se aud de cât suspine din când în când, nu se vĕd de cât batiste duse la ochi și nu 'ndrăznește nimeni să 'ntrerupă fericita pace.

Margarita se vîră în brațele mă-sei; n'a mai vĕzut-o plângênd că'n seara aceasta și fetei nu-i face bine. Margarita se uită cu ochii sperioși la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

străini. Dragomir i întinde mâna, vrea să-o ia în braţe.

Du-te maică, du-te, i zice Tudora, e unchiu Dragomir.

Margarita nu se mai uită le el sperioasă, aleargă la unchiu şi se aşează pe genunchii lui. Pe Lilica, care-i mai blândă din fire, o ia Nina în poale, o sărută şi i udă obrajii mitichăi cu lacrimi. Lilica întinde mânuţă-i şi se pricepe să şteargă lacrimile Ninei. Tudora e fericită, Nina şi Dragomir nu mai puţin. Tus trei nu se pot sătura cu privirile; ar voi să se întrebe reciproc de câte altele, dar gurile sunt mute; numai ochii vorbesc multele şi toţi par'că înţeleg aceasta.

La poartă se aude venind o nouă trăsură cu clopoţei la cai. Tătiţa, tătiţa, strigă fetele, sărind din braţele noilor sosiţi. In mijlocul lor apare Vasile de odată. Presenţa necunoscuţilor îl uimeşte. Tudora îl scoate din încurcătură.

Frate-meu Dragomir şi cumnată-mea Nina, Vasile!

Se îmbrăţişază din nou; Vasile şi el se simte cel mai fericit. I spusese Tudora, că are un frate la Bucureşti şi acum îl vede şi-i dă dreptate. Vasile simte pentru Dragomir un respect profund pentru Nina nu mai puţin. Sunt oameni învăţaţi 'şi zice el şi se încearcă din resputeri să serviască cu ce i stă 'n putinţă, când pe unul când pe altul. Vasile e locuţiitorul părintelui seu la şcoala comunală: e şi el om cu carte cel mai învăţat şi cel mai harnic om din sat, dar ştie că Drago-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mir ie mai superior în știință și se gândește câte nu va putea afla de la cumnatul Dragomir, care a trăit în capitală. Se repede pe afară și în treabă pe oamenii curții lui, dacă s'a dat îngrijire cailor lui Dragomir.

I se respunde afirmativ.

Aduce singur la masă tot ce e trebuincios și numai isprăvește: oauă proaspete de rațe leșești, de câță, de curcă, lapte, smântână, brânzeturi unt prospăt, etc. Indeamnă pe Nina să mănânce apoi se scuză, că așa e la țară.

Vasile ține mult la belșugul casei, dar în seara aceasta se gustă foarte puțin din bucate, căci bucuria unanimă suspendă foamea. Tudora șede la masă între Dragomir și Nina, le stringe mâinile și le sărută când pe a-le unuia, când pe a-le celui-l-alt. Masa se sfârșește, dar de vorbit se vorbește foarte puțin. Cumnatu Vasile doar mai întrerupe tăcerea și din când în când în șoapte Margarita și Lilica.

—E unchiu fa, Dragomir, și țața Nina, șoptește Margarita Lilicăi. Dragomir și Nina le ascultă și și nu se mai sătură privindu-le.

Vasile trece bariera liniștei: vroi să vĕ înveseliți cumnate, în casele unde ați pomenit pe părinți; ce însemnează atâta plâns? Tudoro, fi tu mai veselă să se înveseliască și D-lor.

E plâns de bucurie Vasile, nu ne-am vĕzut de când eram cât Margarita aproape. E uite acum vĕ vedeți mari, sănĕtoși și înțelepți și o să vĕ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

vedeți în tot-de-una, nu este așa cumnate? Da; în tot-de-una cumnate.

După aceste urmează vremea odihnei. Dragogomir și Nina intră în camera lor, acolo unde cu 10 ani mai nainte Maria își detese sfârșitul.

Portretele părinților lui, obiectele din casă, toate își au efectul unei noui melancolii. Nina se uită când la mama când la tata lui Dragomir și par' că simte bunătatea lor, născênd în persoana lui Dragomir.

XIII

Oniță, vestitul lăutar, face mare alarmă cu toba lui, atărnată de gât cu un șnur pestriț, în fața casei lui Vasile Udrea. Prin aceasta, Oniță vrea să dea de veste flăcăilor și fetelor, că s'a inceput claca pentru curățit de porumbi la D-nu Vasile Udrea. E spre amurgit de seară, iar flăcăii și fetele vin cu droaea, știind că vor petrece de minune sub farmecul doinelor și sârbelor executate de Oniță cu *dipla* lui cea din vremea lui moș Pantelimon.

Baba Rada și Florica ca cele mai apropiate vecine sunt cele de ântâiu, cari apucă locul de cinste în odaea cea mare, în mijlocul căreia se află mormanul de drugi ca o piramidă egipteană.

Care cum vine își apucă locul fără multă ceremonie, și se apucă de lucru, frecând prin podul palmei câte doi drugi, cari după vre-o câte-va

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

frecări rămâne glodul alb în mână, iar boabele cad și se îmulțesc într'o cergă. E un tablou rustic, însă fermecător să vezi atâtea mâini în mișcare, cum se îndeamnă și cum Onița din picioare cu vioara lui înveselește inimile și le 'ndeamnă la lucru. Fie care mai spune câte-ceva, dar baba Rada știe să le spue mai cu șic. Florica și Safta lui Bogoe se țin de câra ei să le spue cum se descântă de dragoste; dar în acel moment apar la pragul ușei două persoane străine pentru cea mai mare parte din lumea, care a venit la clacă.

E Dragomir însoțit de Nina și pe urma lor vine Vasile și cu Tudora. Fie care din ei se așează pe câte un scaun. Nina, care nu mai avusese ocaziuni să vază asemenea tablouri, se minunează; această lume simplă, naivă și muncitoare o mulțumește adânc în suflet.

In momentul intrărei lor însă, se face o tăcere în toată odaea; cu toate aceste baba Rada își ia curagiul să întrerupă tăcerea chiar în fața boerilor: «moare un țigan», zice ea.

Un rîs general ici pronunțat, colo înfundat isbucnește, iar baba Rada amplifică serios: da copii, când atâta lume se pomenește de odată tăcênd să știți că vre'un țigan își dă duhul.

—Trebue să știi multe D-ta, i zice Drgomir.

—Știu și eu ce am auzit de la a-i bătrîni boerule.

Florica și cu Safta i dau zor mereu să le spue cum se descântă de dragoste.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

—Altă dată, altă dată fetelor, le zice baba Rada.

—Ba o să ne spui acușica.

—Acușica nu, că mĕ aud boerii.

Spune-le babo Rado, o roagă Vasile din fund, uite și boierii au plăcere să te aculte.

Așa e boerilor ?

Da, da babă Rado, ne faci mare plăcere să te ascultăm.

—E, vezi șoptește Florica, aide începe.

De dragoste o să vĕ spui altă dată, când om fi numai noi singure, cât pentru astă seară o să vĕ spui alte elea.

Spune-ne atuncia cum se descântă de de ochi, zice Florica.

Apoi despre asta mĕ învoiesc și baba Rada începe:

Când niște ochi rei și vrășmași se uită în ochii omului cu inima bună, acel om ameţește și-l apucă niște dureri de cap, în cât se întâmplă de multe ori să moară. Atunci când mĕ chiamă cine-va să-i descânt, ca să-l lecuesc de acest rĕu, eu zic așa:

"Păsĕrică pistricioară.
Saltă ici saltă colea,
Saltă 'n chiatră nestimată
Ca o moroaică, ca o strigoaică;
Vin de ia dur-rea mea:
Fie ea de la cumnată
De la mumă de la tată;
Ia-o din dâra obrazului
Și din sfârcul nasului
Du-o 'n zarea Soarelui."

După ce zic vorbele aceste, trebue să sufle omul deochiat de trei ori și e vindecat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Dragomir cu craionul în mână și cu un noteț pe genunchi, scrie. Ce scrii tu acolo Dragomire, îl întreabă Nina.

Iau notițe dragă, șoptește el; mĕ interesează aceste noutăți; când ne vom duce la București îmi voiu formula o serie de articole la revista mea sub titlul „*Descântece și Datine*".

De mai spune-ne ce va babă Rado, strigă mai multe fete! Baba Rada e glumeață și vorbăreață și n'așteaptă să fie din nou rugată. Bine muică, ascultați acum cum se descântă de "*cuțitu la inimă*":

"Tu cuțite ascuțite! *
Eu de când te-am cumpărat,
Nici o slujbă nu ți-am dat.
Dar acum să-ți dau și ție
Slujbuliță grăsulie:
S'umbli țara în cruciș,
În cruciș și'n curmeziș
Vindecare să-mi găsești.
Dacă oamenii cei rei,
Mi l'au pus în pept cu trei,
Eu l'il pun de patru ori
Să le meargă cu fiori;
De l'au pus pe nesărate,
Eu l'il pun pe ardeiate
Și cu popi pe tămâiate.
Dac'o-fi din a-le sfinte
Să și aducă rog aminte,
Să strebată veacurile,
Să-mi aducă leacurile."

De nouă ori se descântă cu aceste vorbe, atingênd inima omului cu vârful cuțitului și după acea se înfige cuțitu în pământ.

Dragomir încântat de aceste noutăți pe cari nu le-a citit în nici o carte și despre cari crede că e

*) In loc de tu cuțitule ascuțit!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

decuviință să le vulgarizeze prin condeiul seu, de acea scrie cu pasiune ; iar Nina și Tudora ascultă și ele cu luare aminte.

Baba Rada înțelege importanța destăinuirilor sale, de acea urmează : ascultați acum muică, cum se descântă de "*dalac*:"

«Măncătură ae furnică, măncătură de hidră, măncătură de pește de gaiță, de coțofană, de turturică, și toate păserile din lume, de 99 de măncături, cum se potolesc porci în cocină, oile în târle, vacile în sat, nu inod ața, ci inod junghiurile și durerile din toate închieturile.»

Se descântă așa de 9 ori și se leagă buba.

«*De soare sec,*» e mai pe scurt : o femee trebue să calce pe urma vacei și trebue să zică : "lele, eu credeam că soare sec e'n cap și el a fost în lac !"

După acea aruncă peste umeri 3 boabe de grâu.

Baba Rada le spune frumos. în cât, pe lângă Dragomir, pe care 'l interesează aceste și cei-l-alți ascultă și se minunează de câte mai știe dênsa.

Mormanul de drugi dispare în câte-va ore ; se lucrează cu tragere de inimă sub farmecul snoavelor pe cari le spune baba Rada.

Nu mai rêmâne nici un drug și glodurile albe le cară cu coșurile doi flăcăi, după acea es unul câte unul din odae. Baba Rada tace, iar Oniță chiamă lumea în curte prin încântătoarele-i melodii ce nasc din vioara sa. Intr'o clipă toți sunt prinși în horă.

Luna de sus varsă blondele-i raze pe capetele atâtor dragi copii, iar Dragomir și Nina par transportați în lumea bazmelor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Lumea se potolește în satul adormit și de aci năinte reintră totul în pace și împrejurul locuinței lui Vasile Udrea. Nina, Tudora și cu copii mai stau la sfat într'o cameră, pe când Vasile și cu Dragomir în camera alăturată singuri par misterioși. Vasile lui Dragomir:

—Cumnate, ai o scrisoare personală, sosită cu poșta de azi la primărie și am crezut de cuviință să ți-o dau între patru ochi.

—O scrisoare? Și Dragomir cătând adresa și marca exclamă nedumerit: A..... de la București! O deschide, în vreme ce Vasile iasă pe afară, fără să fie simțit de Dragomir și iată ce citește:

„Stimate Domn.“

"E mult de atunci, de sigur azi m'ai uitat; m'am încercat și eu să te dau uitării și am căutat mijloace diferite pentru aceasta însă n'am putut... Te-am iubit, fără să mă iubești: o știu. Am fost o ființă nenorocită și dacă mai trăiesc, este că doresc să te mai văz și apoi..... și apoi să rup lanțul suferințelor mele. Amorul meu, în deosebi azi, când știu că o dulce soție îți procură toate fericirile și că iubirea între D-ta și Dênsa e sinceră și reciprocă, bine 'nțêles e neleguit, din care cauză nu îndrăznesc a-ți pronunța nici un nume și nici că mă pot iscăli. Nu mă îndoesc, că vei ghici cine sunt, o...da, sunt o nenorocită! Te-am iubit și nu pot alt-fel, de cât să-mi curm zilele pentru tot de una. Adio!!"

Dragomir scapă scrisoarea din mână, tremură ca un paralitic, apoi: Cornelia, Cornelia, este ea care-mi scrie, oh! ce grozav e destinul omenirei. Eu să devin cauza nenorocirei unei familii, căreia i datorez recunoștință; a... dar asta e mai grozavă tortură. de cât toate chinurile din iad! Și bietul acoperindu-și fața cu amêndouă mâinile, părea că voiește să-și înăbușe hohotul plânsului dureros. Era

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

și momentul, căci Nina se pregătia să intre la el și ar fi putut bănui cea ce voia el să rămâie mister pentru dênsa; de acea se repezi, luă scrisoarea de jos, o făcu în mii de bucățele, le asvârli pe fereastra din grădiniță și se încercă din resputeri să 'și ia o înfățișare liniștită în fața Ninei.

XIV

Căldura din luna lui Iulie devine din ce in ce mai simțitoare. In sat nu se zărește țipenie de om, afară de vre-o tînără femee, care se vede cu postava în cap, grăbind spre holde, unde muncitorii așteaptă merinde. Vasile Udrea e cu oamenii la prășit de porumbi; n'a plouat de mult și bulgării de pământ se pulverisează sub sapa muncitorilor. Ogoarele nu sunt departe de locuință, la spatele grădinei, unde se află și stupăria. Nina și Dragomir se află deja de un ceas pe lângă stupărie. Stupii sunt așezați din distanță în distanță și ridicați de la pământ cu vre-o jumătate de metru. Imprejurul lor flori și arbuști. Albinele sbârnăe ca niște lautari în ajunul nunței; zece intră în stup și alte zece iasă afară, se perd prin vězduh, apoi cad obosite pe vre-un boboc de floare. Dragomir atrage atenția Ninei. Privește Nino, ce gingaș se sarută albinița cu acel boboc de trandafir! Intr'adevăr ar fi crezut cineva că se țin imbrațișați: partea pos-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

terioară doar a albiniței se zărește mișcându-se din când în când; capul și toracele sunt cufundate în sînul trandafirului. Imprejurul acestui popor de albine domnește o curățenie și o adevărată sfințenie. Vasile Udrea posedă o sută de stupi, cari 'i aduc un venit de o mie de lei pe an. Nina și Dragomir așezați pe o bancă admiră silința lucratoarelor.

—Ce repede trec zilele Dragomire, șease săptămâni de când trăim departe de sgomotul orașelor și par'că n'au fost nici șease zile. Oh, cât aș dori să mai rămânem aci! Nu e așa că și tu ești mulțumit cu viața câmpenească?

—Bine înțeles, Nino.

Dragomir cu fruntea rezemată pe mâna, părea absorbit de alte gânduri.

—Aș vrea să-ți ghicesc gândurile, Dragomire.

— Ah, nu e nimic Nino, mă gândiam la... câte zile mai avem să mai stăm aci, pentru că știi se apropie vremea examenului...

—Nu e adevărat, tu te gândiai la alt ceva, da, tristețea ta îmi dovedește aceasta.

—Ce fel, eu sunt trist?

—Da, ești trist, așa precum nu te-am văzut nici odată.

—Se poate dragă, și totuși n'am de-ce să fiu trist, pe câtă vreme tu ești lângă mine. Dragomir tăcu și părea că să consultă cu sine însu-și: cum ar fi îndrăznit să spue Ninei cea ce se petrecea în sufletul seu? Scrisoarea Corneliei i în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tuneca orizontul, i dezichilibra armonia conjugală și dacă s'ar fi întâmplat așa precum i scria Cornelia, atunci era amar de dureros pentru morala conștiinței sale; pe lângă aceasta, niște vise urîte cari se succedase în câte-va nopți în somnul seu, îl neliniștiau și 'l făceau să presimtă apropierea unei catastrofe. Cuvintele din urmă din scrisoarea Corneliei: „ *te-am iubit și nu pot alt-fel*," par'că le auzia rostindu-le ea cu hotărîre și el, care s'a ferit în tot de una de dênsa, care a tratat-o cu indiferență și care crezuse, că ea nici că se va mai gândi la el, iată-l factorul unei nenorociri, iată-l într'o situațiune grea de la care nu se pricepea cum să scape. Ar fi voit să fugă mai mult ca ori și când din apropierea Corneliei și tocmai acum îl silia interesul se se așeze din nou în capitală, unde putea fi martorul vre-unei drame.

Și Nina nu știa nimic din toate aceste.

—Așa dar, nu vrei să-mi spui de-ce ești trist.

—Impresiunea unui vis urît Nino, crede-mĕ zĕu, nu-e nimic alt-ceva.

—Un vis? Ești bun să-mi spui și mie ce-ai visat?

—Inchipuește-ți dragă, la-ce nu m'așî fi putut gândi nici odată: visam pe Cornelia că a murit și noi amêndoi o conduceam la veșnica-i locuință. Nina tresări.

—A.... cu un cuvînt tu te gândești încă la Cornelia! Și Nina porni într'un plâns ca și cum în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

visul lui Dragomir ar fi întrezărit restul întregei realități, care i se ascundea.

—Nino, dar ce însemnează toate aceste dragă, vezi ce rău fac, de-ți destăinuiesc niste nimicuri: un vis, nu e de cât iarași vis! Ce deduci din aceasta, vre-o încorectitudine din parte-mi?

—Da, de nu te-ai fi gândit la dênsa, n'ai fi putut-o visa, zise ea cu tonul înecat în lacrimi.

Dragomir se apropie bine-voitor de ea apoi: înțelege-mě, aide Nino, n'așĭ voi să-mi rěmâie vre-o impresie neplăcută în timpul ședereĭ noastre la țară; iată, de când suntem aci, nu ne am certat nici o singură dată, cum ni se intâmplase la oraș, aide-mi Nino, mâine cu voia lui D-zeu trebue să plecăm; tu știi avem de regulat multele în orașul C. și în scurtă vreme trebue să ne așezăm în București. Nina par'că se mai liniștise, însă în mintea ei repeta mereu: dacă va fi iubind și pe Cornelia, dacă...

XV

Intr'o odăiță, al cărei mobilier se compunea dintr'un pat de fer, dintr'o mescioară de asupra căreia se afla atărnată de părete o oglindă de cleștar, din două scaune și dintr'un bibliotecar cu cărți, ședeau doi tineri și vorbiau mai mult în șoapte.

Afară o ploaie deasă însoțită de un vênt

turbat pliscuia pe geamuri stropi, cari țuruiau printre giurgiuvele.

—Par'că ar fi sfârșitul pământului, oh, ce urît îmi e! Șopti tînăra femee convorbitorului ei.

—Curaj Nino dragă! când eram mic, am luptat singur, singurel cu atâtea nevoi, în cât de leași pune pe hârtie mă prind, că din viața mea așĭ alcătui un roman didactic, care să serve de pildă atâtor proletari nobili cu sufletul! Ne am propus să luptăm alături și am speranță pre cum am avut-o în tot de una, să eșim la liman.

—Așa e Dragomire, tu ai dreptate, dar vezi, noi femeile suntem mai slabe în tot de una în fața situațiunilor grele.

—Și cari sunt acele situațiuni grele, ce te pot speria?

—Mĕ gândesc la multele Dragomire, la sermana mamă ce va fi făcênd: scrisoarea-i prin care ne vestește că după plecarea noastră a căzut la pat mĕ 'ngândurează; mĕ mai gândesc la noi ce vom face.... și la câte altele....

—E.. la noi, la noi nu te gândi tu, asta e grijea mea, da, nu te privește pe tine și Dragomir nu mai găsi cuvînt de încurajeare, prin care să o liniștiască. Cu ochii plecați în pământ, își pipăi fruntea și printre buze murmură: da, mamăta se înțĕlege e singură....

Nina se uită galeș în ochi lui, apoi: Dragomire tu vei fi ghicit tristețea mea, de când am venit în capitală: nu e nici o lună de atunci și mi se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

par veacuri - nu-mi priește nici mâncare, nu pot nici dormi, visez în tot-de-una numai reu; tu ești bun nu este așa, și mi-vei acorda cererea ce ți-o voiu face!

Dragomir părea că 'nțelege de mai nainte sensul cuvintelor ei; se sculă de pe scaun și uitându-se în ochii ei urmă:

—Spune-mi ce dorești Nino!

—Să mă lași să plec la mama Dragomire; remușcarea, că am părăsit-o mă muncește în fie-care minut; datoria mea de copil față de mama mă obligă să vĕz de dênsa.

Un fior rece strebătu prin toate oasele lui Dragomir: dorești să pleci ha..... dar uiți tu așa de lezne că ai devenit soția mea și că de aci nainte aparții cu trup și suflet soțului teu; uiți că azi ai datorii imediate față de mine și pe urma de mamă-ta.

—O... nu vorbi așa, aibi milă!

—N'așĭ fi vorbit nici odată ast-fel, dar fiind-că mi-ai dat ocazie pot să adaog: că soția, care dorește să 'și părăsiască soțul în primele luni a-le căsătoriei, iubirea ei e moartă.

—Dragomire, aibi milă, vorbele tale mĕ omoară, dorești tu să mor?

—A... nu, nu doresc să mori, căci așĭ muri și eu, dar dacă aproprierea mea îți poate causa moartea, atunci du-te!

—Mĕ respingi, Dumnezeule, strigă Nina în criza disperărei sale; îl iubesc cum nu 'și a iubit

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

soţie soţul in lume, dar ce să fac între 2 datorii?. Apoi apropiindu-se de Dragomir: nu plec Dragomire, nu, mai îndată aşi muri de cât să ştiu ca ţi-am făcut vre'un reu; iartă-mĕ, şi se apropie de el rugătoare.

Dragomir reflectă un moment: o luptă înverşiunată între 2 sentimente opuse se încinse în inima lui: lupta între datorie şi iubire.

Să plece Nina, unde? La mamă-sa era bine'nţĕles o datorie; dar să-l părăsiască pe el? E'n stare Nina să se decidă la aceasta? O de sigur m'am înşelat... murmură; ea nu mĕ iubeşte, căci dacă m'ar iubi n'ar fi'n stare un minut să stea departe de mine.... Ce mai vrei alta Nino, ţi-am dat voe poţi să mergi; trebue să-ţi faci datoria şi mai cu seamă în cazuri de boală. Aceste din urmă vorbe i le spusese cu atâta indiferenţă în cât Nina simţi o groază în toată fiinţa ei; vru sa mai zică ceva, însă cuvîntul ei amuţi în gură, se cletină pe loc, şi 'ntro clipă nu se auzi de cât un ţipet subit, şi Nina căzu întinsă de alungul camerei.

Dragomir se precipită la capul ei: groaza, că poate a perdut-o pentru tot-de-una îl făcu să tremure; întinse braţele după mijlocul ei, o aşează în pat şi plângênd ca un copil vinovat de greşala ce a făcut începu să şi ceie ertare la căpătîiul ei: iartă-mĕ Nino, iartă-mĕ! Ah, ce nenorocit sunt D-zeule! I frecă têmplele cu oţet apoi pulsul până ce trecu momentul crizei, iar Nina putu să deşchiză ochii. Dragomir privind în ochii

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ei plângea, iar Nina îl ceru printr'un gest să vie mai aproape de el, apoi urmă:

—Tot mă mai iubești? Indiferența ta mi-a făcut atâta rău!

—Da, zise el, te am iubit și te voiu iubi în tot-de-una.

—Atunci nu mai plânge, adaogă dênsă.

In cameră se făcu tăcere, iar pe afară ploaea încetase.

In acest moment cine-va bătu la ușa camerei lor. Cine să fie, șopti Dragomir, nedecis să deschidă sau nu. Deschide, zise Nina, eu mă voiu prefăce că dorm, scuză-mă că's bolnavă.

Dragomir se indreptă spre ușe, o deșchise, iar pe prag se arătă fostul său coleg de liceu.

—A, tu ești Lucescule, și cei doi colegi s'au sărutat în urma unei întrevederi după un an de zile și mai bine.

—Dragomire, a... scumpul meu amic, de când nu te am văzut! Inchipuești dragă, cât mi-a trebuit până să te găsesc unde locuești. A pardon e bolnav cine-va! zise Lucescu mirat, privind spre pat.

—E nevasta mea bolnavă Lucescule, dar nu e nimic, sper să se facă bine.

O... mă iartă amice, ce imprudență am făcut, de am venit, când nu te așteptai la vizita niměnuia, adaogă Lucescu în șoapte.

—Ne ai făcut cea mai mare plăcere Lucescule; de câte ori n'am vorbit cu nevastă-mea de-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

spre tine; doriam chiar eu să ies prin oraș să te întâlnesc, căci afară de tine mai intim crede-mă că n'am. —Îți mulțumesc Dragomire, de prietenia ce mi-ai păstrat, nu mă îndoiam cătuși de puțin, că m'ai fi putut uita.

—Ce vești ne mai aduci de prin oraș Lucescule, cu boala Ninei, n'am eșit sunt trei zile aproape.

—Apropo, ai aflat Dragomire, de noutatea din strada Olimpului? Dragomir deveni palid: un fior rece i furnică prin oase.

—Nu știu nimic, zise nălțând din umeri.

—Aș.. jurnalele se ocupă de afacerea aceasta de aproape o săptămână, uite dragă, citește și vezi. Lucescu scoase din buzunar mai multe ziare. Dragomir smulse jurnalul din mâna lui Lucescu, îi făcu semn cu mâna să fie discret cu destăinuirile față de Nina și citi în tăcere și cu inima pălpitând: "*D-șoara Cornelia, fiica venerabilului preot Neculai s'a sinucis, luând o doză însemnată de acid-azotic dilut, procurându-și de la diferite farmacii otrava numită în cantități mici, cea ce n'a dat de bănuit farmaciștilor. Din scrisoarea ce a lăsat sinucisa, rezultă că un amor vechiu, a impins-o la acest act disperat. Spre a dovedi aceasta, reproducem ultimile rânduri a-le sinucisei: "partea ce-mi se cuvine de la părinți o las lui Dragomir Munteanu și soții sale Nina*"....

Dragomir scăpă jurnalul din mână, se cletină

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ca o trestie expusă vijelii și vru să cază jos, dar Lucescu îl sprijini pe la spate.

—Dragomire, ce ai?

—Dragomir i făcu un semn să ascunză jurnalele și printr'un gest, pe care Lucescu îl pricepu, îl opri de a destăinui amănuntele acestei drame în fața Ninei.

—Du-te, ne vom întâlni la facultate, nu-te supăra, fi-mi cel mai drag prieten, la revedere.

Lucescu îl strînse de mână și șopti: la revedere.

Dragomir eși până 'n tindă să-l petreacă, dar era atât de sbuciumat, încât abia nemeri ușa; fără să'și dea seama, că Nina era deșteaptă, fără să mai gândiască, exclamă într'un moment de acces: ce ironie a soartei crude! Și ea m'a iubit și ea!!

—Cine Dragomire, cine alta te-a mai iubit, strigă Nina sărind din pat înfiorată!

A.... ce e? Ce am zis eu? A.... n'am zis nimic, nu m'a iubit nimeni..... ba da, m'a iubit mama, dar ea a murit..... Dragomir holbă ochii mari la dênsa, se uită împrejurul lui sperios, apoi cu un ton înspăimântător:

Ah, mĕ doare..... uite ici, mĕ doare..... nu vine nimeni să-mi ajute... m'a părăsit și Nina..... Nina a plecat la, la..... maică-sa; eu sunt iarăși singur singurel! Ce dureros, ce amar e! Ne naștem din păcat; păcatul ne paște și sfârșim păcătoși. Uite mĕ doare colea și Dragomir aiurând arăta cu degetul în dreptul inimei.

Nina, care nu-l vĕzuse nici o dată într'o ase-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

menea stare, avu un moment atât de amar, atât de sinistru, în cât scena precedentă peri din pervazul minței sale: acum nu mai auzia de cât fiorosul lui glas, nu mai vedea de cât zimbetul lui rece de o clipă și gesturile lui care o inmărmuriau. Dragomire, zise ea căzênd în genunchi înaintea lui și sărutându-i amêndouĕ mâinile.

— Nu vezi-tu, că Nina-i lângă tine, uiți tu iubirea noastră! Oh, de-ce mĕ faci să tremur Dragomire, uită-te în ochii mei iubite, nu vezi cât mĕ faci să sufĕr! D-zeule, ce să mĕ fac! El nu mĕ mai recunoaște! Dragomire!!

—Fără voia noastră, fără să ne gândim că facem rĕu cui-va, fiind-că ne naștem din păcat, cauzăm rĕu altora cu o privire, cu un tremur de gene, da, suntem criminali de cum vedem lumina soarelui, până ne afundăm în groapă....

—Dar ce rĕu ai făcut tu cui-va, Dragomire?

—Am omorît... a nu, nu este așa, că sunt nevinovat, Nino?

Nina respiră mai ușor, auzind că i pronunță numele; apoi drintr' un sentiment de dragoste către Dragomir, se inchină îngânând: Doamne fi bun cu noi!

—Imi promiți tu, că n'ai să te omori Nino, oh, nu vreao, nu vreao și tu să mori!

—Voiu trăi pentru tine Dragomire, da, vom lupta amêndoi și vom fi fericiți.

—Fericiți! Ce fericire ciudată, și alții să moa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ră... oh, mĕ doare uite colea și Dragomir căzu în pat halucinând mereu: s'a sinucis, mĕ iubise și ea...!

—Cine a fost ea Dragomire?!

—Ea? Ea, da, acea a fost, a fost știi tu, a fost colega ta....

Cu brațele lăsate, cu capul rezemat de maldărul perinilor, rĕmase cu ochii fixați spre tavan, în timp ce Nina, tremurândă la căpătâiul lui strigă în desnădejde:

—Cornelia s'a sinucis, Dragomire?

—Da Cornelia fiind-că...

—Fiind-că te a iubit! A... ce nenorocită sunt!

Acum își esplica visul lui Dragomir din ajunul plecărei lor de la țară. Dar dacă Dragomir ar fi întreținut vre-o corespondență secretă cu dênsa, dacă și el ar fi iubit-o? Un moment i se păru Dragomir sinistru ca un criminal celebru, care 'și a bătut joc de iubirea ei; Dragomir încleștase mâinile într'ale Ninei; Nina voi să se smulgă de lângă dênsul, dar înainte de a proceda la vre-un act disperat urmă:

—Te conjur pe sufletul maicei tale, spune-mi tu ai iubit-o?

—Ți-o jur, n'am iubit pe altă de cât pe tine: iubirea ta din cer am coborît-o, îngână el gemênd.

Nina se mai liniști, apoi: cine ți-a spus că s'a sinucis, de unde ai aflat, spune-mi te rog?

—Am citit în gazeta prietenului Lucescu, însă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

spume-mi, nu-i așa că eu nu sunt vinovat de această? Oh, și familia ei, căreia i datorez recunoștiință, ce nenorocită a rămas din causa mea!

Nina se aproprie de el și fiind convinsă de iubirea lui, îl privi galeș, apoi în delirul unei sărutări lungi, păreau că s'au ușurat reciproc. — Cornelia însă murise de mult....

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr